

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

INNEHÅLL:

Opinionsyttring i sedlighetsfrågan.

Cecilia Bååth-Holmberg, Den kvinliga folkhögskolan (Forts.)

M. D., »Titania», En kärlekssaga af Axel Lundegård.

Cecile Gohl, Ett damhotell i NewYork.

M. C., Samskolan och lärarinnornas aflöning.

Anna Fleetwood-Derby, Engelska och irländska spetsar för Chicago-utställningen. Bref från London.

Svenska kvinnans deltagande i världsutställningen i Chicago.

Meddelanden från Fredrika-Bremer-Förbundet.

Hvarjehanda i kvinnofrågan.

Pris pr årgång: } För Förbundets medlemmar kr. 2:50.
 } För icke medlemmar » 4:00.

Doktor Karolina Widerström,

Bryggaregatan 6, 2 tr. Allm. Tel. 83 00.

Mottagningstid: alla hvardagar 1—3.

Tandläkare.

G. G:son Hård af Segerstad.

Alma Hård af Segerstad,
f. Björklund.

Rådfrågningstid 1—2.

Rådfrågningstid 1—2.

Plombering och artificiella tänder.

Allm. Tel. 8646. Drottninggatan 19, 2 tr. Stockholm.

För våren!

Bomullskläddningstyger,

Perkaler, Satiner, Bomulls- & Ylle-Mussliner

samt

Plysch-Batister,

i nya moderna mönster och i största urval, nu inkomna i

K. M. LUNDBERGS Bosättningsmagasin,

7 Storkyrkobrinken 7.

Order från landsorten utföras noggrant och levereras franco vid närmaste järnvägs- eller ångbåtsstation, om beloppet uppgår till minst 25 kronor, med undantag för sängar, sängkläder och mera skrymmande gods. Prover sändas fritt!

Guldsmed ESTHER MEYER,

född Ponsbach,

(Firma Karl Meyer)

reparerar alla slags Guld-, Silver-, Nysilver-, Granat- och Stenkols-
arbeten samt Britannia- och andra finare metallarbeten.

Förgyllning, försilfring och förnickling. Beställningar å nya arbeten utföras.

Billigt och godt arbete. Stort lager af äkta Agatarbeten.

7 Brunkebergsgatan 7 (f. d. Odensgatan).

JOHN HOLMBLOM,

Modeaffär för Damkappor,

Stockholm,

12 Kungsträdgårdsgatan 12,

rekommenderar sitt stora och rikhaltiga lager af alla

Nouveautéer för säsongen.

Särskildt får rekommendera mitt stora lager af

Pelsverk för Pelskappor

med därtill passande öfvertyger.

HANDARBETETS VÄNNER
 Brunkebergstorg 18, STOCKHOLM.
 Förening för den svenska kvinnliga hemslöjdens förädling i konstnärligt och fosterländskt syfte.
 UTSTÄLLNING AF:
 Väfnader, Mattor, Konst-sömnad och Spetsar efter Samla och Nya Svenska Mönster, Nationaldräkter
 m. m.

OBS..!

Stort lager af
Barnkläder för alla åldrar,
 till och med 16 år.
Goda tyger! Nya, smakfulla modeller! Billiga priser! Allm. Telefon 68 40.
 2 Stora Vattugatan 2,
 hörnhuset vid Brunkebergstorg.
 10 Bazaren å Norrbro 10.
H. NYSTRÖM.

Elin Ericksons
SYATELIER

Drottninggatan 17, 1 tr.

Beställningar å elegantare klädningar och kappor emottagas.

Clasons Privat-Hotell-Pensionat
5 Klara Vestra Kyrkogata 5, Stockholm.

OBS.! Nära Centralstation.

Vackra och väl möblerade rum efter nutidens fordringar till olika priser.

Postadress:
 Clasons Pensionat.

OBS.! Första klass.

Allm. Tel. 7 40.

Telegrafadress:
 Uno Clason.

Sammanbindning med rikstelefon.

Aug. Magnusson

(etablerad 1860)

46 & 48 Vesterlånggatan 46 & 48

Försäljningslokaler: *nedra botten, en, två* och *tre* tr. upp

STOCKHOLM.

Största lager i Norden

af

Kulörta o. Svarta Ylleklädningstyger

Kulörta och Svarta Sidentyger

Bomulls-Tvättklädningstyger

Schalar och Resfaltar m. m.

Observera! Genom direkta förbindelser med in- och utlandets förnämsta fabrikanter kan jag erbjuda ofvannämnda artiklar **bättre** och **billigare** än någon annan och torde en hvar genom besök i mina lokaler eller genom requisition af prover och varor lätt blifva öfvertygad om fördelen att hos mig fylla sina behof af dessa artiklar.

Riks-Telefon 6 26.
Allm. Telefon 28 67.

Profver på begäran
kostnadsfritt.

Riks-Telefon 6 26.
Allm. Telefon 28 67.

Opinionsyttring i sedlighetsfrågan.

Hvarje tänkande människa i våra dagar, ja, öfver hufvud taget hvar och en, som på den brusande, rastlösa färden genom lifvet ger sig tid att — om än blott för ett ögonblick — stanna och begrunda tidens tecken: det öfverhandtagande njutningsbegäret, den förslappade moralen, den förvridna rättskänslan, jäsningen inom de lägre samfundslagren, måste genombärfvas af en känsla af oro och beklämning och fråga sig: »hvar skall det väl bära hän?» Att denna känsla af ett kommande oväder går som en underström genom den, af det yttre att döma, så sorglösa tiden, att den ingår som ett störande element i hvarje feststämning och verkar som en hämsko på den allmänna lifsglädjen har väl ingen med eftertanke utrustad man eller kvinna kunnat undgå att erfara. Ja, det behöfs blott, att en kraftigare stämning höjes, som öppet ställer det manande spörsmålet till sin samtid: »hvad kan göras för att häjda det öfverhandtagande fördärfvet?» — och därjämte en möjlighet till frågans tillfredsställande lösning — för att denna stämning skall väcka genklang i tusendes bröst.

Det är detta vi i dessa dagar ha erfårit af den — vi kunna väl säga — exempellösa uppmärksamhet, som brukspatron Hugo Tamms till innevarande riksdag framlagda motion *om bekämpande af osedligheten* har väckt. Fäder, mödrar, uppfostrare, män och kvinnor, som på skilda vägar och inom olika områden gjort samhällets och mänsklighetens intressen till sina egna, hafva rest sig och bragt en opinionsyttring till förmån för den Tammska motionen till stånd af så kraftig och bestämd art, att man väl däraf kan sluta till att de sanningar, som af motionären öppet och oförskräckt blottats inför allmänhetens ögon, af densamma erkännas såsom sådana, och att det svenska folket känner sig genomträngdt af öfvertygelsen, att äfven på lagstiftningens väg något måste göras för att råda bot för det onda.

Hr Tamms motion är till sin innebörd följande: »att kungl. maj:t täcktes låta utreda och därefter taga i öfvervägande, huruvida

icke dels från statens sida särskilda åtgärder skulle kunna vidtagas för att kraftigare än nu sker hindra det under olika former offentliga framträdandet af lockelser till osedlighet, dels ock den allmänna sedliga uppfattningen inom samhället skulle kunna höjas genom ändring af och tillägg till gällande lagar och förordningar, som afse förekommande af osedlighet.»

Den motivering, som ligger till grund för motionen, är affattad i lugna, klara, väckande ordalag. Motionären inleder densamma med att påvisa, att vår tidsålder företer en de skarpa motsatsernas tid, att brytningar på det religiösa, sociala och politiska området spörjes öfver allt och att, om man än ej behöfver se med misströstan på framtiden, då just den strid som pågår är framkallad af en reaktion mot det onda och således i och för sig är ett godt, som bör leda till förbättring, så har dock människovännen tillräcklig anledning till oro, emedan på det viktigaste området af alla — *det moraliska* — ett jämförelsevis ringa arbete uppåt spörjes. Mer och mer är vår tid stadd på nedgång i detta afseende. Värst är, att den moraliska känslan genom alldagligheten af brott sådana som själfmord, förfalskningar, affärsskandaler af alla slag, blir så förslappad, att till slut ingen uppskakas här af, ännu mindre reser sig folket med kraft och ihärdighet däremot, ja, de bästa samhällselementen taga saken ligkiltigt — och däri ligger den största faran.

Och detta äger lika fullt sin tillämpning på ett specielt område, sedlighetsområdet: förhållandet mellan de begge könen. *Staten kan och bör ej stå ligkiltigt inför detta, ty här gäller det dess säkraste grundvalar: familjens helgd och det kommande släktets uppfostran, hvarpå statens framtid beror.*

Motionären gör härefter en mörk skildring af sedlighetsförhållandena i vårt land, framdrar exempel hemtade ur det dagliga lifvet omkring oss — exempel, hvilka »dock endast äro synliga tecken af en dold osedlighets lavaström, som genomflyter hela samhället och alla dess lager och förbränner statens och folkets lifskraft».

För sin personliga del hyser motionären den åsikten, att verklig bot mot det onda endast kan vinnas på moralisk väg, därigenom att den sedliga opinionen reser sig och kraftigt söker motarbeta detsamma. Men lika sannt som det torde vara, att ett moraliskt ondt endast kan utrotas på moralisk väg, och morallagen och den borgerliga lagen ej kunna helt samman-

falla, lika visst kan dock lagen sättas upp som värn mot eggelserna till osedlighet, och den kan, såsom af nykterhetskampens historia framgår, vara af största betydelse för utvecklingen af en moralisk opinion.

Därpå genomgår motionären de paragrafer i vår svenska sedlighetslagstiftning, som kräva åtskilliga närmare förtydliganden och tillägg för att lämpa sig efter nutidens rättsuppfattning och hvilkas omarbetning torde vara af nöden. Dessa punkter beröra bl. a. skydd för så väl den unge gossen som den unga flickan, d. v. s. utmönstring ur lagen af alla uttryck och bestämmelser som strida mot *den naturliga moraliska likstäl- ligheten mellan könen*. Vidare förhållanden rörande de utom äktenskapet födda barnen, om den legaliserade osedligheten, inskränkning af de lägre teatrarnes och variétéernas verksamhet, förbud mot spridning af tryckalster och målningar, som såra sedlighetskänslan o. s. v.

* * *

Detta i allra största korthet en sammanfattning af den till vår riksdag inlämnade motionen*). Att densamma på det liffigaste skulle beröra kvinnan, med hvars vara eller icke vara i moraliskt hänseende den så nära sammanfaller, är naturligt. Äfven följdes det af hufvudstadens framstående män på skilda områden anordnade, af en sällsynt anslutning präglade opinions- mötet den 12 mars till förmån för den Tammska motionen, dagen därpå af ett liknande möte, till hvilket framstående kvin- nor inom vårt samhälle utfärdat kallelse. Hôtel Continentals stora festsal var till trängsel fylld af åhörarinnor — ja, hundra- den måste återvända med oförrättadt ärende, emedan lokalen ej kunde rymma alla — och den allvarliga, man kan säga andaktsfulla stämning, som var rådande vittnade bäst för, att värnandet om vårt sedliga lif var en sak, där kvinnan kände det vara hennes rätt och plikt att ingripa.

Sammankomsten öppnades med några inledningsord af ordföranden för mötet, hvarefter hr Tamms motion, af hvil- ken blott få af de närvarande förut torde haft tillfälle att taga

*) Under rubrik »Mot osedligheten» är herr Tamms motion utgifven i broschyrförm på Stockholms Kristna Sedlighetsförenings föranstaltande och är såsom sådan tillgänglig i alla boklädor.

känedom, upplästes. Det föredrag, som därefter hölls, gjorde genom sin flärdfria enkla innerlighet ett djupt intryck på de närvarande. Talarinnan började med att framhålla, att det uteslutande var hennes egenskap af maka och moder och den djupa ansvarskänsla hon såsom sådan kände sig äga gent emot den föreliggande frågan, som föranledt henne att efterkomma de komiterades önskan att tala på detta möte och att öfvervinna den motvilja och blyghet, som medfölja en fullkomlig ovana vid allt offentligt uppträdande. Ty hvilken mor kan undgå att gripas af de förfärliga sanningar, som den upplästa motionen upprullat för våra ögon, undgå att känna, att här är ett ansvar, som blifvit lagdt i kvinnans hand, då det ej gäller något mindre än att värna om våra hem och skydda våra barn!

Hvilken är den första plikt vi här vid lag böra ha för ögonen, fortfor talarinnan? Är det ej den, att i hemmet barnens naturliga blygsamhet aktas som en ömtålig blomma, hvilken första kalla eller orena pust kan komma att förblekna? Men om vi än göra allt för att ingjuta en ren anda i våra hem, söka odla våra barns sinne för det sköna och rätta, öfvervaka deras umgänge och nöjen, hvad förmå vi för bevarandet af denna blygsamhet, som är den unga kvinnans skönaste prydnad, den unge mannens kraftigaste stöd när passionerna väckas, då vid första trädandet ut i lifvet ungdomen mötes af taflor, bilder, ord och scener som stöta blygsamhetskänslan? Det är här staten kan och bör ingripa, det är här vi stå vanmäktiga om ej lagens arm lämnar oss sitt stöd.

I främsta rummet gäller det, att gå i härad mot den dåliga litteraturen, mot de böcker, som undergräfvat blygsamhetskänslan och uppjaga en osund fantasi. Och detta så väl hvad den tolererade smutslitteraturen beträffar som den brännmärkta, hvilken ej öppet får säljas, men som lätt faller i gossens och ynglingens händer och af honom läses i smyg. För att ej tala om dessa skändliga fotografier, som innehållas i cigarr- och cigarettlådor och säljas i sådana massor, att det lär löna sig att i annonskostnader härför utgifva flera tusen kronor årligen!

Äfven på många andra områden är ett rensningsarbete i sedlighetens namn af nöden. Och här måste vi uttala ett skarpt klander mot ett bruk, som endast lär förekomma i vårt land och som äfven väcker utländingens förundran och förar-

gelse, det att i badhusen kvinlig betjäning är anställd på den manliga afdelningen. — Lika litet torde det vara till befrämjande af sedligheten, att på kaféer och hoteller unga vackra uppapperskor betjäna allmänheten, som att cigarrbodarna, hvilka förestås af unga kvinnor, hållas öppna till långt in på natten. Och det i en tid, då det talas så mycket om normalarbetsdag!

Och så variétéerna, dessa plantskolor för osedlighet, mot hvilka man ej kan uttala en nog kraftig förkastelsedom. Likväl lär det finnas fäder och mödrar, som till dylika ställen föra sina barn! Veta dessa föräldrar hvad de göra? Besinna de för hvilka faror och frestelser de på detta sätt lättsinnigt ut-sätta ungdomen? Ty hur lätt öfvervinnas ej vid åsynen af hur far och mor, hur andra unga män och unga kvinnor utan blygsel skratta åt och applådera fula sånger och åtbörder den unga gossens naturliga blygsamhetskänsla, och hur fort lär han sig ej att som barnslighet brännmärka densamma och finner det manligt och pråktigt att instämma i den allmänna bifallsstormen! Föröfrigt förtar smaken för variétéutställningar och kafélifvet snart nog hos ynglingen lusten för vistandet i hemmet och familjen.

Härvidlag har umgängeslifvet, sådant det f. n. bedrifves i vår hufvudstad, sin dryga anpart af skuld. Öppnade familjerna sina hem, ej blott till stora bjudningar en eller par gånger på vintern, utan enligt den gamla goda gästfrihetens lagar så att hvar och en utan tvekan visste sig vara välkommen hos den andra, när helst man i ett gladt och bildande umgänge önskade hvila och vederkvickelse efter dagens arbete och mödor, skulle den unge mannen ej så ofta som nu sker se sig hänvisad till att söka förströelse på variétéutställningar och i andra offentliga förlusteselokaler. Det är här kvinnan, husmodern, bär ett stort ansvar, ty det är hon som ovedersägligt anger tonen i hemmet, i salongen, i umgängeslifvet. Det gäller att modigt strida mot lyx och öfverflöd, dessa fiender till all sann hemtrefnad, till all oskyldig, anspråkslös ungdomsglädje. Låt ungdomen gärna se sina vänner hos sig, men i umgänget skall glädjen och nöjet af sammanvaron vara det förnämsta, icke fikandet efter att öfverbjuda hvarandra i anordningar och toiletter.

Men för att kunna uträtta något godt fordras det, att vi *tro* på det goda, att vi känna oss genomträngda af en brinnande

ansvarskänsla, att vi inse, att det gäller för oss kvinnor att aftjäna vår värnplikt till vårt älskade fädernesland genom att söka skydda detsamma mot dess farligaste fiende: osedligheten.

Ja, må våra röster nå till vår riksdag och säga dess representanter, att vi vilja sätta in våra bästa krafter för att höja sedligheten i vårt land, och att vi vänta att de — männen, som makten hafva — skola stödja oss häruti.

* * *

På det varmhjärtade tal, hvars ungefärliga innehåll vi här återgivit, följde ett föredrag om kvinnlig renhet, hvilket med innerlighet skildrade den unga oskuldsfulla kvinnan, som själf ren, höjer den sedliga kraften hos sin omgivning. — Vi lämna här en kort öfversikt af det gripande talets innehåll:

Liksom hvarje människa — så började talarinnan — har sin särskilda uppgift, sin speciella kallelse i världen, så har ock hvarje kön i olika åldersgrader ett visst kännetecken, som är för detsamma utmärkande, och då detta kännemärke saknas hos den enskilde, blir också denne ur stånd att som sig bör fylla sin uppgift.

Hvilka äro t. ex. de egenskaper som främst böra utmärka den *unga kvinnan* och utan hvilka hon icke kan fylla den kallelse hon af Gud fått sig anvisad? Det är en dygd, som i vår kunskapssökande, sträfsamma, kämpande, handlingsitriga tid kanske icke är tillräckligt påaktad. Kanhända finnas de som vilja kalla den en »gammalmodig» dygd, ty röster förekomma ju som proklamera den åsikten, att modet skulle ha en bestämmande rätt, äfven inom moralens område. Denna dygd förefaller kanske dessutom för negativ, för passiv för att väcka hänförelse, och dock är det åt dem som äga den dygden det saliga löftet blifvit gifvet: »att de skola se Gud». Det är *renheten* vi mena, det är om *hjärtats renhet* vi vilja yttra några ord.

Hjärtats renhet kallas äfven med det sköna namnet oskuld. Det är ingen positiv dygd, som t. ex. godheten, medlidandet o. s. v. men den genomtränger hela varelsen. Dess natur är att reagera mot allt okyskt, hvarhelst eller hur det än framträder. Den är en lefvande, en ständig protest mot andens slafveri under sinnlighetens välde. Hos den unga flickan röjer den sig i hennes öppna blick, i hennes okonstlade väsen, i den

tillitsfulla tryggheten, den jungfruliga värdigheten, i den sanning som präglar hela hennes uppträdande, och vid något äldre år i hennes förmåga af sedlig indignation. Ja, så passiv renheten än förefaller, är den en makt och en kraft, den har något af saltets egenskap att afhålla från förruttnelse.

Därpå framdrog tal. några gripande exempel om hur renheten ej blott utvecklar sig hos de unga kvinnor, som lefva inom det goda hemmets trånga krets, utan äfven kan frodas som en hårdig kalljordsväxt med starka lifsrötter i de fattigas, den arbetande klassens boningar, där frestelser och mödor af tusen slag lägga ut sina snaror för den kvinliga oskulden. Dessa exempel voro hemtade från de erfarenheter tal. varit i tillfälle att göra vid de undersökningar om sömmerskors förhållanden i hufvudstaden, hon på uppdrag företagit.

Ja, fortfor talarinnan, renheten är stark. Den kan vara seg nog att härda ut i armodets och råhetens öfverfyllda kyffen. Den kan, hvad kanske mer är, också ofta nog härda ut i världsväsendets hvirfvel, i dess kvafva, förskämda luft.

Men skola vi anse det för ett ondt, att den okunniga, oflekterande oskulden allt mer försvinner? Om vi hade större aktning för naturens dolda under skulle icke den utbredda kunskapen om dem skrämja oss så. Och hur skall i vår tid den omedvetna oskulden bevaras, då skolan, lifvet, litteraturen draga undan slöjan och visa den nakna verkligheten? Det är då oskulden upphör att vara omedveten den unga flickan måste göra ett val, då oskulden från att vara en passiv dygd måste börja sin kamp, en allvarsam kamp för sitt vara eller icke vara.

Fäfånga och behagsjuka äro dess värsta fiender. För det själfviska nöjet att äga mäns hyllning tvekar mången ung flicka ej att utveckla ett hjärtlöst koketteri, att lättsinnigt leka med lifvets allvarligaste känslor.

Men renheten måste värdas. Man får icke besudla sitt sinne och sin fantasi, trotsande på att man ändå icke tar skada, man måste höja sin ande till det kyska och ädla genom alla medel, framför allt ett godt val af litteratur och försiktighet vid ingående af vänskapsförbindelser.

Låt om oss icke tro, att en ren ung kvinna skulle vara något sorts tillkonstladt helgon, fullt af sippt pryderi. Tvärtom, en ren kvinna känner sig trygg och modig; hon tror på

det goda och är därför glad och lefnadsfrisk. Och hon har ett välde öfver mannen, som hvilar på en säkrare grund än kokettens flyktiga segrar.

Det har varit för mig en glädje — fortsatte talarinnan — att få vända ögonen bort från de dystra och förfärande ting, som bedrifvas i mörkret, och hvarom en och annan hemsk hviskning då och då når oss, för att här under några ögonblick tala om hjärtats renhet. Det förefaller oss ibland som om tillståndet, särdeles i de stora städerna, vore hopplöst. Så mycket större glädje väcker det, att i en tid, då i både tal och skrift den fria kärleken proklameras som ungdomens rätt, höra uttalanden från unga män, att de i så väl principer som lif hylla sedlighetens strängaste grundsatser. (Tal. framdrog exempel på ett dylikt uttalande.)

Det varmhjärtade föredraget slutade med följande ord: »Renhet finns dock icke annat än relativt i en syndbesmittad värld. Men skola vi uppge våra ideal därför, att vi icke kunna nå dem i fullkomlighet? Skola vi icke tro, att hvad vi här vinna endels, det få vi där helt?»

»Och för att återgå till detta möte — skola vi tveka att deltaga i det mångtusenstämmiga rop, som i dessa dagar inom vårt land höjes för bättre värn om vår ungdom?»*)

* * *

Ordföranden uppläste därefter nedanstående resolution, till hvilken de närvarande enhälligt anslöto sig:

»Enär hr brukspatron Hugo Tamm till riksdagen inlämnat en motion, som åsyftar att framkalla åtgärder till bekämpande af ett samhällsöndt, hvars yttringar sprida fördärf och elände i vida kretsar och undergräfvat den allmänna moralen, ena sig mötets deltagare i uttalandet af sin lifliga glädje öfver, att denna behjärtansvärda angelägenhet kommit under riksdagens ompröfning, och i uttryck af varm erkänsla för alla, som söka att befrämja den. Då det är kvinnan i samhällets alla lager, som mest drabbas af de lidanden, hvilka äga

*) De båda föredrag, hvilkas innehåll vi här i hufvuddrag återgifvit, återfinnas i sin helhet i den broschyr om »Kvinnomötet på hôtel Continental», som i dagarne utkommit.

Under rubrik »Förpostfäktning» är likaledes dokt. L. Lindroths föredrag i sedlighetsfrågan, hållet vid mötet å hôtel Continental den 12 Mars, tillgängligt i bokhandeln.

sitt upphof i osedlighet, då det är kvinnan, hvilken det närmast åligger att såsom moder eller uppfostrarinna värna om det uppväxande släktet, bör det äfven tillkomma henne att skänka hr brukspatron Tamms ädla sträfvanden det moraliska understöd, som står i hennes makt att gifva. I medvetandet af denna plikt och under inflytandet af sin medansvarighetskänsla, önska också de här församlade uttala sin, af varmaste öfvertygelse betingade, anslutning till hr brukspatron Tamms motion.»

Att alla allvarliga kvinnor i vårt land, ehvad stånd de än må tillhöra, af fullaste hjärta instämma i de åsikter som gifvit sig ett uttryck genom denna resolution och öfver hufvud taget framgått af hela mötet, därom äro vi fullt och fast öfvertygade. Och är det denna öfvertygelse, som föranledt oss att på dessa blad lämna en utförligare redogörelse för den märkliga sammankomsten i den förhoppning, att vi därigenom i vår mån bidragit till, att den opinionsyttring i sedlighetens intresse som där gaf sig tillkänna, ej blott må komma att kvarstå som ett vackert minne, utan lända oss alla till en maning och väckelse.

* * *

Sedan detta skrifvits har herr Tamms motion varit före i Första Kammaren, efter att hafva behandlats i det tillfälliga utskott, till hvilken den remitterats. Att redogöra för den märkliga diskussion, som med anledning däraf ägde rum, tillåter oss tyvärr ej utrymmet. Nog af, det var med ett enstämmigt *ja* kammarens ledamöter biföllo det förslag, som af f. d. stadsrådet Wennerberg framstälts, och hvilket i det allra närmaste motsvarade hvad motionären med sin motion åsyftat. Förslaget hade följande lydelse:

»Att riksdagen måtte i skrifvelse anhålla, att k. m:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke de lagbestämmelser, som afse förekommande af osedlighet eller lockelse därtill, må kunna göras mera verksamma genom att fullständigas och i öfrigt mera lämpas efter nu rådande förhållanden, särskildt med afseende å tillsynen öfver dessa bestämmelsers efterlefnad, samt därefter vidtaga de åtgärder, som häraf kunna föranledas.»

Den kvinliga folkhögskolan.

Af

Cecilia Bååth-Holmberg.

(Forts. fr. föreg. häft.)

Hvad vill då en folkhögskola för kvinnor åstadkomma?

Denna skola är på intet sätt något slags »pension» för bondflickor, där dessa lära sig bli »fina» i den mening, att de bli odugliga för det arbete, hvarifrån de oftast komma och till hvilket de i de allra flesta fall äfven återvända, arbetet i de enkla, större och smärre hemmen ute på landsbygden. Denna uppfattning, som under den kvinliga skolans första år var allmän och här och där ännu kommer fram, är försvunnen i de orter, där skolan någon tid arbetat, hvilket just bevisar, att eleverna ej där bli olustiga och ohågade för de plikter, lifvet ställer på dem. Innan den kvinliga folkhögskolan uppstod, funnos för den vuxna unga landtflickan endast städernas finare skolor, afsedda för en annan samhällsklass, eller ock dessa enskilda s. k. »skolor» för undervisning i klädsömnad, glansstrykning m. m. Det är just under vistandet i dessa stadsskolor, som den unga flickan från landet allt för ofta blir dragen bort från sin egentliga krets. I folkhögskolan, belägen på landet, blir hon det icke. Hon lefver där i en tankegång, som vanligen i mångt och mycket både är en annan och en högre än den i hennes hem, men dock passar för detta, är så att säga en till dettas förädling verkande kraft; hon lär sig i skolan se sitt eget lif med dess enkla förhållanden i en annan sannare belysning; kamratkretsen, hufvudsakligast bestående af landtflickor, knyter henne snarare till hennes stånd, än drager henne därifrån.

Folkhögskolans mål är ej att utveckla talanger, utan att gifva den unga flickan en bildning, nödvändig för henne såsom blifvande maka, husmoder, uppfostrarinna af barnen i kroppsligt och andligt hänseende, kort sagdt, skolan vill gifva sina elever en allmän själsbildning och förbereda dem för deras värf i *hemmet*, vare sig de i detta komma att intaga en husmors öfverordnade eller en tjänarinns underordnade ställning. Därför emottagas endast *vuxna* flickor; medelåldern är 18 år, men under samma kurs finnas elever från 17 till 34—36 år, och liksom det under vintern stundom händer, att gifta män anmäla sig som elever, inträffar det eller har det inträffat, att en eller annan gift kvinna eller enka under sommaren genomgått den kvinliga skolan.

Eleverna tillhöra naturligtvis till största delen den mera burgna hemmansägareklassen, men tack vare statens anslag för mindre be-medlade elever, kunna äfven ett ganska stort antal fattigare yngre kvinnor, sömmerskor, tjänarinnor m. m. få tillfälle att besöka skolan.

Döttrar af handverkare och mindre köpmän i städerna börja äfven allt mera infinna sig. Ganska vanligt är det, att lärarinnor, särskildt småskolelärarinnor, använda sin sommarferie till en vistelse vid folkhögskolan och ofta taga sig vikarie för att kunna genomgå hela kursen. Detta inträffar t. ex. mycket ofta vid Tärna. Förlidet är hände det, att en kommun i Jämtland, i Östersundstrakten, bekostade socknens intelligenta lärarinna resa till och uppehåll vid Tärna under en del af sommarkursen.

Hvad som framför allt gifver folkhögskolan dess egendomliga prägel, är den frihet, som råder inom densamma; ej en frihet liktydig med oordning och själfsväld — en noggrann disciplin råder tvärtom i hvarje skola. Men eleven kommer frivilligt, af egen drift, kommer med lust och håg att inhämta och lära. Hon mötes af en lärare eller lärarinna, som i de allra flesta fall följt en inre kallelse, då han eller hon valt folklärares bana, och som frivilligt och med glädje vill gifva eleven det bästa han kan eller vet; det dagliga arbetet tynges ej af lexor, förhör och examen; det uppstår mellan lärare och elever ett hjärtligt personligt förhållande af ömsesidigt förtroende, och detta gifver det dagliga, plikttrogna timarbetet i skolan en stämpel af alldeles egendomlig glädje, en friskhet, som år efter år håller sig ny, som gör, att elevens intresse och lärlust aldrig slappas och lärarens liflighet i undervisningen aldrig mattas.

Det blir ej ett skolarbete af den art, att elev och lärare draga en lättnadens suck, när klockan slår och timmen är ute; tvärtom, när kursen slutar, är saknaden vanligtvis lika stor å ömse håll, och särskildt för läraren ligger det en alldeles säregen uppehållelsekraft och sporre i den omständighet, att han år efter år skall tala till nya, alltid lika förväntansfulla ungdomsskaror, hvilkas intresse är lätt att väcka, om man förstår att anslå de rätta strängarna. I folkhögskolearbetet ligger det för en lärare något rent af ungdomsbevarande, som håller hans sinne friskt och hans hjärta varmt.

Och för eleverna äro i de flesta fall dessa månader deras ungdoms gladaste tid; minnet däraf bevara de för lifvet; de, som under någon längre tid arbetat i folkhögskolans tjänst, hafva rik erfarenhet af detta. För dessa det tunga kroppsarbetets barn är en tid som denna, tillbragt i kamraters krets, i trägen sysselsättning med saker, som för dem äga nyhetens hela behag — för dem är detta en sann hvilotid, under hvilken de samla andlig kraft och spänstighet för kommande dagar.

Ty folkhögskolans inflytande tager ej slut, när afskedsdagen är inne. Det sträcker sig in i framtiden, in i hemmen. Det är faktiskt, att äktenskap allt mera ingås mellan sådana unga män och kvinnor, som å ömse håll genomgått folkhögskolan; den andliga »jämbördigheten» är större, och detta förhållande gör, att fästmän allmänt sända sina fästmör till skolan, liksom dessa senare i samma riktning påverka sina fästmän; bröderna ställa om, att deras systrar få genomgå en sommarkurs o. s. v. Finnas i en familj många syskon, komma de vanligen alla till skolan, år efter år, i tur och ordning. Och som

bevis på huru folkhögskolan slår rot i sina elevers hjärtan, vill jag exempelvis anföra, att jag mer än en gång i unga hem, där båda makarna en gång tillhört folkhögskolans ungdom, hört modern säga till sin lilla dotter: »Är du snäll, så får du komma till folkhögskolan, när du blir stor.»

Nöjena på landet blifva genom folkhögskolans inverkan betydligt förändrade, och det händer endast undantagsvis, att forna elever deltaga i de mera råa bygdeförlustelserna. Däremot uppstå allt flera och flera diskussionsföreningar med sång och föredrag, till hvilka äfven kvinnor talrikt infinna sig för att med nöje och intresse lyssna till hvad som förekommer, det må gälla frågor af praktisk eller mera andlig natur, samt lifligt deltaga i sången. Denna senare har en särskildt stor och uppfostrande betydelse för landsbygdens ungdom; i skolan lär denna dels att begagna sin röst, dels att finna nöje i god sång; talrika sånger inöfvas utantill och efter gehör, och härigenom uttränges allt mera den dåliga, sedeförstörande slagdängan. Både från väfkammare och lagård får man på landet numera höra »Sländan hon går», »Strömkarlen spelar», »Vintern rasat ut bland våra fjällar», »Vårt land» eller andra ungdomens älsklingssånger. Skillnaden mellan förr och nu betecknas ej minst härigenom. Ett faktum är äfven, att sedan intresset för sång blifvit större, ha de förmögnare landtbrukarne allt mera skaffat sig orgelharmonier; det är då i regel husets dotter som förstär använda instrumentet, och äfven husandakten har härigenom fått ett godt stöd. Till detta senare har dock i främsta rummet den frikyrkliga rörelsen i vårt land gifvit uppslag. Bland de mindre bemedlade, t. ex. bland flickor ur den tjänande klassen, är guitarspelning mycket omtyckt.

Den tjänande klassen — ja, ej minst denna är, såsom jag redan antydt, talrikt representerad bland folkhögskolans elever, och en lärokurs har för dem visat sig synnerligt ändamålsenlig. Ty hvad de unga kvinnorna *framför allt* få lära sig är *aktning för allt ärligt arbete*. Det är ej minst detta, som gör skolan för dem kär, ty de känna sig härigenom styrkta just i den ställning de fått, de få en annan uppfattning af denna än förr och finna därmed också en helt ny glädje i ett troget utöfvande af de enklaste sysslor. Såsom *regel* gäller, att de unga kvinnor, som varit goda elever på folkhögskolan, bli de bästa tjänarinnorna. Själf äger jag en mångårig erfarenhet häraf. Och denna kan bestyrkas af många andra husmödrar.

Enär just *denna* sida af skolans inflytande — uppfattningen af *arbetets heder* i och för sig — enligt min tanke är en af de allra viktigaste, ehuru af mången motståndare betviflad, vill jag framdraga några fakta.

I Danmark, där det numera snart sagdt är en regel, att de unga kvinnorna skola bevista en eller flera kurser vid folkhögskolan, är det en mycket liflig efterfrågan efter tjänare, som genomgått en sådan; dessa få alltid bättre platser, stundom högre lön, men framför allt ett annat *bemötande* än de andra. De anses och anse sig själfva såsom hörande till familjen, och dennas intressen äro deras. De höga skran-

kor, som så ofta skilja »kökets värld från salens», äro i många hänseenden nedbrutna eller minskade. Tjänarinnorna hafva ofta sin plats vid familjebordet och bemötas lika höfligt som andra familjemedlemmar. Detta ser man *äfven* inom de högre klasserna, *till och med* i hufvudstaden, förutsatt att ej endast tjänarinnan, utan ock husbondefolket — herrskapet — delar denna »folkhögskoleuppfattning». I Danmark är detta ingalunda sällsynt ens ibland förnämt folk, ett förhållande som har sin rot i grundtvigianismen.

I Danmark händer det ej heller så sällan, att husbönderna på egen bekostnad sända sina tjänarinnor i skolan: »De få där ett nytt, klart ljus öfver lifvet samt lära förstå, att också tjänarens kall har sin stora betydelse för samhället». Författarinnan Ave har en gång omtalat, att hon i Danmark vid ett tillfälle träffade hustrun till en mindre bemedlad skollärare från landsbygden, som berättade, att hon sändt sin enda piga till folkhögskolan. »Men ni har ju åtta barn och hushåll, och ni vill ju ej anförtro barnen åt någon okänd tjänstflicka?» — »Det ämnar jag ej heller», blef svaret, »jag tänker reda mig ensam under de tre sommarmånaderna — Nej, tala ej om uppoffring, det är ju idel egennytta; jag får ju min jungfru tillbaka som en bättre, tänkande människa, hoppas jag, och detta kan väl vara värdt en smula ökad arbete under en så kort tid.»

Detta genom folkhögskolearbetet åstadkomna förhållande mellan husmödrar och tjänarinnor har i förbigående sagdt ledt därhän, att i Danmark äfven många af den burgna medelklassens döttrar under någon tid taga plats som tjänarinnor i goda hem, detta dels för att föregå med ett gagnande, godt exempel, dels emedan föräldrarne anse, att deras dotter först då kan bli en i verklig mening god husmoder, när hon själf pröfvat tjänarinnans kall.

En framstående norsk folkhögskoleman berättade mig en gång följande:

»Jag var en gång på en folkhögskola, där det hölls ett möte, afsedt att vara en länk i utvecklingen af ett äkta och sannt människolif. Jag kom då att tala med en af tjänstflickorna på skolan, en sådan som dem vi nu lyckats få, som följa oss med lif och själ i vårt arbete. Jag frågade henne, om det ej var ledsamt att stå där i köket och ordna med maten, medan vi andra hörde så många goda ord och hade det så mycket bättre än hon. Nej, svarade hon, det tyckte hon alls inte, ty funnos ej de, som ordnade med maten, så kunde hela mötet ej komma till stånd, och därför hade hon lika mycken del i allt, som vid mötet kom fram till Guds ära och människors gagn, som de, hvilka framförde de goda, anderika orden.»

Äfven från svenska folkhögskolor kunna liknande exempel nämnas, och ej få sådana; vid Tärna — jag nämner denna skola, emedan det helt naturligt är den, jag närmast känner — händer det nästan årligen, att bland eleverna finnes en eller annan tjänarinna, som under sommaren blifvit ledig från sin plats för att vid kursens slut återtaga densamma. Jag vet ett fall, då det alls ej förmögna husbondefolket — »en liten 8:dels hemmansbonde» — helt och hållet bekostat

tjänarinnan, hvad som åtgått för kursen, och detta ej allenast under en, utan under tvenne somrar; de tyckte nämligen, att redan första kursen gjort flickan så glad, vänlig och villig. Det var mig ofta ett alldeles särskildt nöje att hjälpa denna flicka tillrätta med hennes handarbeten, som alla voro afsedda att bli gåfvor till husbondfolket och som bekostats med de medel, flickan erhållit i statsbidrag.

Detta endast som några få exempel. Hvad jag därmed vill hafva sagdt är, att folkhögskolan *lyfter tjänstefolksklassen på samma gång den lyfter landtbefolkningen* i öfrigt. Och detta, jag upprepar det, förnämligast genom den *uppfattning* af arbetet, som väckes hos tjänarne, i detta fall tjänarinnan, men naturligtvis äfven genom de färdigheter, hon förvärfvar och den hyfsning i sätt och väsen, som bibringas, henne själf omedvetet och genom indirekt inflytande af den i skolan rådande tonen och andan.

Alla skolans elever komma naturligtvis under inflytande af denna anda, och jag har hört rika bergsmans- eller hemmanshustrur säga, att *alla* deras döttrar skulle genomgå folkhögskolan: »ty därifrån komma de snällare, vänligare och flitigare än förr».

Under hela den tid kursen varar hafva de unga kvinnorna sin uppmärksamhet helt och hållet riktad på hvad denna har att bjuda dem; de bo antingen i skolans omedelbara närhet eller ock, såsom förhållandet är vid Tärna, inom skolans område, och stå då naturligtvis äfven under lärarnes omedelbara öfverinsikt. Föräldrar eller målsmän behöfva således ej frukta, att de unga å främmande ort lämnas vind för våg.

Ur den kvinliga folkhögskolans syfte framgår snart, hvilka *läroämnen*, som i henne förekomma. Att undervisningen ej sker genom lexor och förhör, är redan antydt, liksom ock att examen ej anses nödig. Ämnena bestå af tvenne grupper: en humanistisk och en praktisk.

Ehuru man ingalunda på folkhögskolan satt ordet »kristendom» såsom rubrik öfver ett mer eller mindre ledsamt »läroämne», är dock det religiösa *elementet* inom henne starkt. En skola för kvinnors upplysning och bildning måste äfven gifva näring åt deras innersta själs lif; eljes blir den ofullständig och lyckas ej få *varaktigt* inflytande öfver sina elevers sinnen och hjärtan. Kristendomen måste dock i folkhögskolan uttala sig på ett helt annat sätt än i folkskola och nattvardsskola, den måste framstå icke såsom ett läroämne, utan såsom en lifs-åskådning. På så sätt framkommer den så att säga »på en omväg», hvilket på folkhögskolemötet i Upsala förlidet år uttalades vara »önskemål;» den genomströmmar det dagliga lifvet och skolundervisningen. Direkt påverkan i denna sak genom närgångna frågor o. d. ligger naturligtvis fjärran från en verklig ungdomslärare, och eleven utsättes icke för faran af en själftagen andlig myndighet å den förres sida. Detta skulle helt visst af alla målsmän för våra folkhögskolor anses förkastligt. När religionen i en och annan skola framkommer direkt, sker detta i form af föredrag, knutna till bibeln och praktiskt tillämpade på lifvets alla förhållanden. I de skolor i och utom Sverige, där

jag för min del haft tillfälle att göra iakttagelser, äro dessa föredrag i allmänhet de af eleverna *mest* värderade, och ofta har jag hört svenska elever, som kommit hufvudsakligast för handslöjdens skull, yttra: »om vi också ej alls finge lära handarbete, skulle vi dock anse vår tid väl använd, då vi få lyssna till dessa föredrag.»

Erfarenheten i Sverige är således densamma som i Finland: landsbygdens ungdom finner sig ej tillfredställd *endast* af undervisning i de s. k. praktiska ämnena; den vill hafva näring äfven för hjärtats och andens lif.

Det är oemotsägligt, att sången, både den man sjunger och den man hos våra bästa skalder läser, är mäktig att förädla, lifva och stärka själen, och i hemmet, kvinnans värld, har den sin främsta plats. I folkhögskolans undervisning intager sången stort rum; den förekommer ej endast under vissa timmar, utan regelbundet före och efter »fria föredrag», lektioner i historia, geografi, litteratur m. m., då sångens innehåll alltid står i samband med den kommande eller avslutade lektionen. Särskilda sångböcker — lämpliga både för hemmen och för andra skolor — äro utgifna.*)

De unga flickor, som komma till folkhögskolan, hafva i vanliga fall sina folkskolekurser ganska bra inprentade; vid den historiska undervisningen t. ex. kommer det därför mindre an på att inlära eleverna historiska data och namn än att gifva dem, om jag så får säga, »historiskt sinne», lära dem, att fosterlandet samt kunskap om och kärlek till detta ej är en angelägenhet för män allenast, utan ook för kvinnor. Den kände författaren och folkläraren, normannen Chr. Bruun, hvilken 1864 skyndade från Rom, där han då vistades, för att såsom frivillig deltaga i danska kriget, berättar följande. Han blef under kriget jämte den danska afdelning, han tillhörde, kommanderad till en liten ö nära den egentliga krigsskådeplatsen. Han fick då sitt kvarter i en bondstuga; hustrun här var ytterst förvånad öfver att någon af fri vilja så kunde sätta lif och lemmar på spel; »fädernesland» och kampen för detta voro begrepp, dem hon alls ej kunde fatta. Till slut yttrade hon till en grannkvinna: »Ja, du kan tro, at Fædreland og saadant noget, det har nok noget at betyde for saadanne Folk.»

»Detta yttrande», säger Bruun, »slog mig. Det var i all sin trohjärtenhet ett fullgodt vittnesbörd om, huru alldeles *intet* fosterlandet betydde för henne och hennes likar. Och denna inblick i den danske bondens ställning till kriget fick jag hundradetals gånger bekräftad. Och hvilken inblick i *hela* bondklassens ställning i vår tid till allt det, som »sådant där folk» sätter värde på, till all den mänskliga bildningens förmåner!»

Hans tanke gick till det norska folket; han återvände från danska kriget med en brinnande önskan att kunna lära norska bönder

*) »Eggelings sångbok», 300 sånger, och »400 sånger», utgifna af Theodor Holmberg och Cecilia Bååth-Holmberg.

den satsen: »Det är ljuft och det är en ära att få lefva, arbeta och dö för fosterlandet.»

»Jag förstod, att skulle det någonsin bli något af Norge som folk, så måste våra bönder komma att älska sitt fädernesland, så måste de lära att sätta värde på att tillhöra det norska folket... Och så blef jag ense med mig själf om, att jag ville gå ut och försöka lära norska bönder att älska sitt fosterland.»

Bruun är som bekant en af Norges främste, mest uppburne folklärare, känd och aktad äfven i Sverige.

Samma tankegång är emellertid drifkraften äfven i de svenska folkhögskolemännens historiska undervisning. I sammanhang med det historiska går kännedomen om landets natur, språk, litteratur o. s. v. Och såväl historien som litteraturen gifva rik anledning till inblick ej endast i det *fosterländska*, utan äfven i det rent *mänskliga*, äro en god hjälp vid försöken att lära eleven förstå »hvad det är att vara människa» i sann, ädel betydelse, att lära henne, att det äkta mänskliga i grund och botten är sant gudomligt.

Att lära folkets barn förstå betydelsen af *god litteratur* är också en folkhögskolans uppgift. Detta sker mindre genom litteraturhistoriska föredrag än genom ett *direkt* införande i själfva litteraturen, såväl under ordinarie lektionstimmar som under den s. k. »kvällstimmen», 7—8 e. m., den enda timme på dagen, då eleven *samtidigt* får syssla med handarbete och höra läsas eller berättas. »Kvällstimmen» har den dubbla uppgiften att verka uppfriskande samt att vänja den unga kvinnan vid den för allmogens döttrar svåra konsten att på en gång syssla med ett enkelt arbete och fästa uppmärksamheten vid det som läses. Resultatet häraf är, att i s. k. »folkhögskolekretsar» eller i de hem, hvilkas barn gått i folkhögskolan, ej sällan förekommer högtläsning om aftnarna såsom ett uppfriskande familjenöje.

Undervisningen i *svenska språket* åsyftar att lära eleverna att läsa väl högt såväl vers som prosa, väl uppfatta innehållet samt någorlunda felfritt skriftligen uppsätta sina tankar. Utom vanlig rättstafning få de därför flitigt öfva sig i författandet af små uppsatser, huvudsakligast i brefform.

Näst gåfvan af en frisk själ står närmast i värde gåfvan af en frisk kropp. *Hälsoläran* är också ett af den kvinliga folkhögskolans viktigaste ämnen; det är på en gång praktiskt nyttigt och i högsta måtto tankeväckande, och det bidrager i förvånande grad att rycka upp och intressera äfven de vid all tankeverksamhet mest ovana. Fru H. Holmström på Hvilan i Skåne har vid ett tillfälle på följande sätt skildrat huru detta ämne läses där: »Undervisningen har handlat om människokroppens byggnad, hälsovård, något sjukvård, något kemi och fysik, i synnerhet med hänsyn till den husliga ekonomin; dessutom hafva hållits lektioner om födoämnenas beståndsdelar, sammansättning, tillagning och förvaring, om tvätt m. m. och de senare åren äfven något om mjölkhus-hållning. Vi hafva funnit det fördelaktigast att så ordna dessa ämnen, att man visar de husliga arbetenas och alla anordningarnas inflytande på hälsan. Så t. ex. talas först om lungorna

och andningen, därpå om städning och rengöring. Efter skildring af hudens byggnad följer undervisningen om beklädnaden (från hälsovårdssynpunkt), om bad, tvätt, m. m; och efter redogörelsen för matsmältningsorganen och deras verksamhet komma lektionerna om födoämnen och hvad därtill hör.»

Detta i korthet affattade program gäller, så vidt jag vet, för alla våra kvinliga folkhögskolor.

Att, såsom somliga utanförstående mena, i den nuvarande kvinliga folkhögskolans tremånaderskurs införa praktisk handledning i matlagning, strykning m. m. har erfarenheten visat vara omöjligt, enär undervisningens helhet därigenom blifvit sprängd. De skolor, där sådana försök gjorts, hafva lidit däraf eller alldeles gått under. Den teoretiska undervisningen sväfvär dock ingalunda »i luften», ty eleverna komma ju till skolan med praktiska, husliga förutsättningar, på hvilka man med framgång kan bygga.

Välskrifning, räkning och enkel bokföring för husmödrar på landet ingå äfven i de praktiska ämnena.

Till en början trodde man sig på folkhögskolan böra motverka det begär efter s. k. »lyxarbeten», som alltid funnits inom bondeklassen och som af de »bildade» betraktats med en viss ringaktning, enär de arbeten, man fick se i nyare landtmannahem, utmärkte sig för allt annat än god smak. Det tillhörde en af lärarinnans svåraste uppgifter att vägra eleven tillstånd att på skolan förfärdiga de på förhand — ofta i samråd med föräldrarna — inköpta pråliga tapisseriarbetena; en viss förstämning gjorde sig då vanligen gällande, ej endast hos eleven, utan ock hos dennas föräldrar, hvilka gärna ville, att deras dotter skulle medföra hem något riktigt »grannt» minne från skoltiden. Man höll dock någon tid fast vid att inskränka slöjden till enkel slätsömnad, stickning m. m. Men det dröjde icke länge, innan man slog in på en annan väg.

Linnesömnad af alla slag, tillklippning af linne, stoppning, lappning, märkning, strumpstickning m. m. utgöra allt fortfarande obligatoriska delar af slöjden; härtill komma flera sorters lättare hvitbroderi, knyppling m. m. Allt detta upptager ännu största delen af den till handarbete anslagna tiden. Den stränga fordran på ett prydligt, rent linnearbete skärper otroligt elevens sinne för ordning och renlighet. Det är ej betydelselöst, att hos den arbetande klassen uppmärksamhet väckes på vikten af underklädernas beskaffenhet; linnesömnadsarbetet har, kan jag säga, på så sätt rent af en uppfostrande uppgift.

Men då man omöjligen kan och ej heller därtill äger rätt att ur odalmannahemmen bannlysa prydnadsarbeten, måste man i stället förädla och rena den dåliga smaken. Man har därför på våra kvinliga folkhögskolor allmänt infört dels *sömnader* i gammalsvensk stil, dels *konstväfnad*, särskildt i gamla skånska stilarter. Detta har slagit mycket an på befolkningen; mödrar och döttrar äro numera lika intresserade af denna vackra inhemska slöjd.

Måhända skulle någon med landtbefolkningens tänkesätt och

vanor obekant vilja säga detsamma, som yttrades af en fin hufvudstadsdam, hvilken en dag, just som väfvarna vöro i gång, besökte en kvinlig folkhögskola: »Men är nu detta något för allmogen? Det är ju alldeles modernt!»

Man får ej glömma, att denna konstslöjd just haft sitt hem hos bönderna, om icke ursprungligen, så dock sedan långliga tider; att utan dem den helt visst skulle varit bortglömd; att den i vissa orter af vårt land, särskildt i Skåne, än i dag allmänt idkas på landet och att, lika litet som forna dagars allmogekvinnor upphörde att vara praktiska och dugliga, för det de kunde väfva vackra, solida saker, som gingo i arf från släkt till släkt och ännu väcka vår beundran, lika litet behöfva vår tids kvinnor, för det de äro hemmastadda i vacker handaslöjd, upphöra att vara dugliga i all huslig gärning. Folkhögskolans uppgift är ock att lära sina elever förstå, att hvarje kvinna bör vara duglig i sitt kall, landbrukarens dotter i sitt, ämbetsmannens i sitt. Men ingen klass har uteslutande rätt att kunna tillverka smakfulla arbeten och hemmet prydnade ting. Det vore önskligt, att personer ur herremannaklassen behjärtade detta samt vaktade sig för att, då nya kvinliga folkhögskolor grundas, i detta stycke göra sig till förmyndare öfver en både själfständig och oftast välbergad allmogeklass. Och liksom det för den manlige eleven är en stor glädje och stolthet att vid hemkomsten från skolan kunna göra upp ritning till bostadshus, stall och lagård, att kunna mäta upp sin åker, föra bok öfver gårdens inkomster och utgifter eller »hjälpa far» — kommunalordföranden — med hans räkenskaper, så är det ock för den kvinliga eleven en glädje att komma hem med egna, väfda gardiner, med förmåga att själf rita upp ett vackert rutmönster och sedan sätta väfven i gång.

* * *

Till slut vill jag med några drag skildra en dag, en hvardag i en kvinlig folkhögskola, t. ex. i den jag bäst känner till, Tärna.

Redan kl. 7,30 f. m. ringer skolklockan till samling; eleverna, som alla bo på platsen — inom skolans hägn — komma skyndsamt genom trädgården från de där liggande småbyggnaderna eller nedför stora trappan i själfva hufvudbyggnaden. Inom några minuter stå alla vid sina platser i den höga, rymliga, med 10 par fönster försedda skolsalen. Sedan en — vanligen rytmisk — morgonsång sjungits och bön lästs, är första lektionen fysiologi. Antag, att det t. ex. är människoskelettet, om hvilket talet rör sig, ett ämne, som ingalunda tyckes kunna gifva anledning till någon »saftig» framställning. Och dock är det med största intresse, eleverna följa undervisningen i alla dess olika delar, särskildt när frågan gäller refbenens förmåga att kunna hoppressas af olämpliga kläder och hvad häraf kan följa o. s. v. Undervisningen sker i föredragsform med tillhjälp af tillräckligt åskådningsmateriel; eleverna begagna dock såsom *läsbok* prof. Bocks lärobok i ämnet.

Sedan kommer en timme välskrifning och en timme räkning. På mellanstunderna — 10 minutersrasten — slås salens alla fönster upp, den friska luften från skog och åker strömmar in, och flickorna springa ut på den grusade gårdsplatsen för att med liflig »enklek» sätta fart i blodet.

Förmiddagens sista timme är ägnad åt historiskt eller etiskt-religiöst föredrag. Antag det senare. Dessa fria föredrag åhöras ej blott af eleverna, utan af husets hela befolkning samt ofta af främlingar, tillfälliga skolbesökande och andra intresserade. — Först sjunges t. ex. Grundtvigs sång: »Hvad solsen är för den svarta mull, är sann upplysning för stoftets frände.» Därefter talar skolans föreståndare öfver Victor Rydbergs dikt »Snöfrid», talar om de livvets frestelser, som heta penningebegär, ärelystnad och sinnlighet, om huru dessa lockelser skola motas med att människans högre och sanna jag stärkes, och hur detta är villkoret för människosjälens lyftning och utveckling till gudomligt lif. Härefter sjunges: »Jag har burit lärkans vingar, jag har sjungit högt dess sång» o. s. v.

Under den två timmars rast, som nu följer, tillreda eleverna sin mat i de båda därtill afsedda kök, som finnas i elevbyggnaderna. Det hvarje vecka från hemmet sända matförrådet värmes upp, stekes och förtäras under glam och glädje, och långt innan handarbetstimmen på e. m. är inne, sitta eleverna åter på sina platser, syende, stickande, ritande, vanligen under sång. En afdelning samlas i väfsalen i öfre våningen, där 5—6 väfstolar äro i gång, där spolmaskinen surrar och liflig verksamhet råder. Väfslagen äro: opphämta — väfdt såväl med spjälor som med dragverk — rosengång, dukagång, krabbasnår, flossa, munkabälte, mera sällan rödlakan, samt stramaljväf, slätväf och band. — I stora skolsalen pågår samtidigt linnesoömnad; alla möjliga slag af linneplagg äro under arbete; somliga elever sy ännu på den obligatoriska »profflappen» med alla dess stoppar, knapphål, smålappar, broderier m. m.; andra åter göra i ordning sina stickningar för »kvällstimmen», då endast sådana arbeten förekomma, som kunna skötas mera mekaniskt; de mera försigkomna däremot brodera lakan, örngått o. s. v., och timmarne gå endast allt för fort.

Efter en half timmes rast är åter lektion, möjligen geografi, möjligen svenska språket, möjligen mjölkhushållning.

Och sedan kommer den omtalade »kvällstimmen». Alla stickstrumporna komma fram, och alla eleverna sitta uppmärksamma och väntande; i salen är alldeles tyst — nog så beaktansvärdt, då man har framför sig en samling af 30—40 arbetande kvinnor —, medan någon af lärarne eller lärarinnorna läser högt, Björnsons »Synnöve» t. ex. När läsningen hinner till »Synnöves sång», sjunker stickningen ned i knät, och flickorna sjunga denna sin älsklingsång, alla verser igenom. När klockan slår 8, slutas dagens arbete med rytmisk psalmsång.

Senare på kvällen går leken lifligt i den till trädgården gränsande skogsbacken; man »väfver vadmal» och sjunger ringlekar; en liten afdelning spelar på den gröna planen krocket med lärarne. När

man tröttnat att leka, samlas man i små grupper här och där i de gröna bersåerna eller på verandorna; arbetena komma åter fram, de ljusa sommaraftnarna äro långa, och skämt och skratt höras från de olika arbetsgrupperna. — Ibland under stilla, varma kvällar samlas alla — lärare, gäster, elever och husets tjänare — på stora verandan, dit orgeln flyttas ut; sång efter sång ljuder vidt ut till slättens gårdar och till torpen i skogsbrynet, där man har sitt nöje af att lyssna till dessa »aftonunderhållningar». Lördags- och söndagskvällar samlas eleverna i föreståndarens hem, hvilket för öfrigt alltid står dem öppet.

* * *

Så verka och arbeta Sveriges kvinliga folkhögskolor under sommarens korta tre månader, den »90 dagars värneplikt», som landtmannens dotter så väl behöver.

Titania.

En kärlekssaga af *Axel Lundegård*.

Under de senaste åren har det i vårt land varit en verklig brist på mera utarbetade, psykologiska romaner. Hvarje inhemskt arbete inom detta område borde därför hälsas med glädje af den svenska allmänheten, som mest får tillfredsställa sin läslust med utländska romaner och översättningar. Författarne hafva i allmänhet valt novell- och skissformen för sina skildringar; ofta äro dessa käckt nedkastade på papperet, men föga utarbetade, endast tillfälliga stämningsbilder eller realistiska hvardagsstudier. Efter indignationslitteraturen, som onekligen undanröjde mycket ogräs, har nu fältet liksom legat i träde väntande på de arbetare, som skola plöja nya fåror och bereda nya skördar.

Axel Lundegårds senaste bok *Titania* är ett arbete i flera hänseenden värdt att beakta.

Författaren har däri vågat sig in på ett så svårt psykologiskt problem som att skildra en kvinnokärlek af en så oändlig intensitet, att hela personligheten däri uppgår och däraf förklaras. Föremålet för denna hängifvenhet utan gräns är en man, som i intellektuellt och moraliskt hänseende ej endast är henne underlägsen; nej, hans begåf-

ning står rent af på den lägsta grad som är möjlig för en civiliserad människa i nutiden.

Själflva idéen har författaren, såsom redan titeln »Titania» angifver, hemtadt ur »En Midsommarnattsdröm», men han har omdanad Shakespeares fantasibild samt tillämpat den på verkligheten och nutiden.

Boken inledes med en skildring af och sägner om det gamla skånska herresätet Norrbyholm, som i flera släktled innehafvs af den greffliga släkten Wiede. Den egentliga handlingen börjar i slutet af 1850 talet, två månader före den blifvande hufvudpersonens, Maria Lindenow, födelse. Hela skildringen af det gamla grefveparet Wiede och lifvet i deras hem, där en atmosfer af förfining och kärlek råder, utför författaren stämmingsfullt och med god lokalfärg.

Hos denna släkts ädla, djupt kännande, nästan till exaltation älskande kvinnor finnas förutsättningarna och de ärftliga anlagen till denna förmåga af hängifven kärlek, som når sin kulmen hos Maria Lindenow.

Författaren öfvergår sedan till en teckning af de omständigheter, under hvilka Maria uppväxte. Särskild omsorg är nedlagd på skildringen af modern och hennes hjärtas historia. Vid tolf års ålder sändes Maria till en pension i Schweitz, där hon blir intim väninna med Gerda Du Camp, hvilkens barndomshem Aspinge i Småland ligger nära det ställe, där Marias numera omgifna mor och styffar äro bosatta.

Ätten Du Camp är en gammal släkt, som med hvarje generation allt mer degenererats. De sista ättlingarna hafva haft mycket klen utvecklade hjärnor och därtill varit hemfallna åt dryckenskap.

Den vid berättelsens början varande hufvudmannen, Gustave Du Camp, är intet undantag härifrån, tvärtom har ätten genom honom åter gått ett steg utföre. Men han är ett godmodigt original den gamle »Skälen» — hans öknamn allt sedan ungdomen på grund af ett staffel, »skäl» i stället för »själ». Författaren tecknar honom också med sann humor. I ett olyckligt äktenskap har han sonen Casimir och dottern Gerda. Casimir är en äkta Du Camp med släktens rent omöjliga läshufvud, men han blir däremot en ganska duktig landtbrukare och öfvertar skötseln af Aspinge under faderns tilltagande förfall. Casimir och systemen Gerda, en liflig flicka, som mera bråddes på mödernets, äro fästade vid hvarandra med en djup syskonkärlek. I deras ömsesidiga förhållande får läsaren en inblick genom några bref från Gerda till brodern, däri hon äfven skildrar sin beundran för väninnan Maria Lindenow.

Marias uppfostran avslutas i Paris, och så återvänder hon till Sverige, till moderns och styffaderns hem i Småland.

Hon är i sin ungdoms och skönhets blomstring, med ett sinne, öppet för allt godt, stort och skönt i lifvet. Hon står också just vid den tidpunkt, då en ung, varmt och djupt kännande kvinna liksom väntar någon som slumpen kan föra i hennes väg, åt hvilken hon kan skänka af sitt hjärtas rika skatter.

Ett förtroligt umgänge råder vid denna tid mellan Maria Lindelow och Gerda Du Camp, som småningom äfven indrager brodern i förtroligheten. Det blir nu på Casimir Maria koncentrerar hela den rika kärlek, hvaraf hennes själ är mäktig. Gerda har i början liksom skylt öfver broderns andliga brister för Maria, som endast ser hans ridderlighet, godmodighet, kroppsliga styrka, men framför allt den kärlek han ägnar henne, ty Casimir älskar henne med all den kärlek hans grunda natur kan bjuda.

Andra delen börjar med att skildra, huru Gerda framför broderns frieri till Maria. Följer så den korta förlofnings-tiden, som Maria mest tillbringar hos släktingar i Skåne. Därefter bröllopet och så begynner äktenskapet mellan dessa så olika begåfvade makar.

Hufvudsakliga innehållet af andra delen är en intressant analys af Marias personlighet och kärlek. Författaren gör som de moderna målarne, alla spridda färger samlar han till en enda ljuseffekt eller brännpunkt — Marias kärlek. Det förefaller som ägde Axel Lundegård en för en manlig författare ovanlig förmåga att blicka in i och fint och sannt måla de skäraste nyanserna i kvinnosjälens skiftningar.

Marias kärlek hade så djupa rötter, att, om den tillintetgjordes, skulle hennes personlighet därvid gå under. Själfbevarelseinstinkten nästan tvingar henne att söka undanskaffa, bortförklara, omdikta allt, som kunde innebära den ringaste fara för hennes kärlek. Hon idealiserar och idealiserar mannen, och det kan i sanning behöfvas, ty allt som åren gå, försjunker han i slapphet och sina förläders dryckenskapslast. Men författaren betonar därjämte, att i allt hans moraliska förfall, förblir han alltid hustrun trogen och hängifven.

Maria räknar ej hvad hon gifvit ut eller tagit emot, hon gran-skar inga detaljer, utan minnes endast *helheten*, därför förblir hon lycklig hela lifvet och in i döden.

Den senare delen är rik på fina iakttagelser och skildringar. Bland sådana må särskildt nämnas scenen mellan makarne på Casimirs födelsedag, operaaftonen, samtalet mellan doktor Johnson och

Eric Lindenow i kap. 10 m. fl. Språket är alltigenom vårdadt. De på flere ställen förekommande poemen röja en mindre vanlig skaldebegåfning.

En del anmärkningar kunna naturligtvis göras, men äro jämförelsevis små i förhållande till arbetets förtjänster. Författaren har en viss benägenhet för mysticism. Hans ståndpunkt till aningar och öfvertro är ej fullt klar. Han snuddar stundom vid, ja, kanske ibland öfverskrider gränsen för det fysiskt möjliga. Ifrågasättas kan äfven, huruvida ej hela skildringen vunnit i realism, om författaren låtit Maria se mannens fel, naturligtvis i ett försonande ljus, men ej som nu framställt henne hlind eller seende genom idealiseringens starkt färgade glas.

Karaktersteckningarne äro i allmänhet omsorgsfullt och konsekvent genomförda. Särdeles väl tecknad är Eric Lindenow, Marias kusin, en fin världsman, diplomat och skald, som sympatiserar med, fullt förstår och älskar Maria utan hennes vetskap.

Titania är af författaren kallad »en kärlekssaga», den är väl ock på samma gång en äktenskapshistoria, men mycket olika dem vår senaste litteratur har att uppvisa. Mången kommer säkert att i Maria blott se en drömbild, ett foster af författarens fantasi utan motsvarighet i verkligheten. Men i känslans värld är det mer än vanskligt att utstaka gränsen mellan sannolikt och icke sannolikt. Äfven som ett farligt, ej gärna efterföljansvärdt experiment måste ett äktenskap mellan så olika individer anses, det kan lyckas, men — om ej, så är det lyckans fullständiga ruin. Ett undantagsfall är det också här skildras, ty nog är en sådan kärlek som Marias ytterst sällsynt, och huru ädel hennes personlighet än är, kan man ej vilja uppställa henne såsom något kvinnoideal för vår tid, och det torde väl ej heller varit Axel Lundegårds afsikt. Om författaren åsyftat något annat än att framställa en intressant psykologisk analys af ett kvinnohjärta, så är det väl det: att lyckan ej vinnes genom yttre omständigheter, ej ens kan gifvas oss af andra, den finnes blott i vårt eget inre och beror på, om vi kunna älska och lefva för andra.

M. D.

Ett damhotell i NewYork.

Medan London och Boston redan i många år ägt hemliknande hotell för ensamma damer, där dessa vid ankomsten till staden kunde taga in och vistas en kort tid under det de söka anställning och se sig om efter varaktig bostad, led NewYork till för ett par år sedan en kännbar brist på en dylik tillflyktsort. Visserligen lämnade »Women's Christian Association» (Kristliga Föreningen af unga Kvinnor) upplysningar om respektabla inackorderingsställen, men innan en staccars främling lyckats finna tak öfver hufvudet efter de uppgifna adresserna, måste hon antingen taga in på ett dyrbart hotell eller vara husvill i den stora världsstaden.

Stiftandet af ett tillfälligt hem för bildade damer i NewYork tycktes länge ligga inom de fromma önskningarnas område, då på en gång ryktet förkunnade, att mrs Shepard, mångmillionären Vanderbilts dotter, fått den filantropiska ingifvelsen att förverkliga idén. Ryktet talade sanning den gången. Inom kort stod »Hemmet» färdigt, fullständigt möbleradt från källaren till vinden, uppvärmdt af ångvärmeapparaten, med hissen i gång, strålande af elektriskt ljus, doftande af drifhusblommor, med matsalsborden skimrande af silfver och kristall. Och sådant det stod där skänktes det med varm hand af stiftarinnan till »Women's Christian Association», med ändamål att vara ett hemhotell, öppet för hvarje anständig kvinna, som försörjer sig själf genom sitt arbete, såvida hon tillhör en protestantisk trosbekännelse.

Vanderbiltska penningpungar äro djupa och bräddfulla, och här leddes handen som öste därur af ett lika varmt som gifmildt hjärtelag. Här är ej fråga om knussel, det synes både utan och innan på den storartade byggningen. Allt är gediget, af bästa kvalitet, smakfullt och prydligt som ett första klassens hotell, men utan prål.

På Föreningens enträgna begäran uppkallades byggnaden efter gifvarinnans båda dopnamn, hvilka tillika äro hennes döttrars: *Margaret Louisa Home*.

Men är ej detta, frågar man, ett slags bättre barmhärtighetsinrättning? Ingalunda, ehuru folk som ej tagit reda på saken, tyckas anse hemmet som ett slags fattigvårdsanstalt. Hvarje gäst betalar nämligen för sig. Betalningen erlägges i förskott för rum och ett bestämt

pris betingas för matbiljetter och tvätt. Se här de gängse prisen för hvarje gäst utan afseende på rummens läge:

Enskildt rum pr dag \$ 0: 50 = kr. 2: —

3 måltider » » » 0: 70 = » 2: 80.

Då två personer dela ett rum faller det sig något billigare, och prisnedsättning erhålles äfven för matbiljetter, då gästen vistats en vecka eller därutöfver i hemmet. För rum, mat och tvätt belöpa sig en veckas utgifter till minst 31 kr. och för fyra veckor, den längsta tid en gäst under samma år tillåtes att bo i hemmet, i medeltal till 125 kr.

Enligt svenska begrepp förefaller således ej Margaret Louisa Home som en barmhärtighetsanstalt, eller hur? Men då man tager i betraktande de amerikanska hotellprisen, som isynnerhet i NewYork äro orimligt höga, således mångdubbelt öfverstiga Hemmets priser, och att detsamma på samma gång bjuder sina gäster på den förfining, det centrala läge, de ypperliga bekvämligheter som utmärka ett första klassens hotell, så kan man säga, att Margaret Louisa Home äger en bismak af välgörenhet, men dold på ett så grannliga sätt, att en gästs själfaktning ej i ringaste mån däraf kan såras.

Hemmets löpande utgifter betäckas i det närmaste af inkomsterna, och då detsamma ej behöfver betala någon hyra, är detta allt som erfordras för att förverkliga gifvarinnans idé. I den mån praktiska förbättringar i hotellets maskineri komma att vidtagas, skall äfven Hemmet bära sig fullkomligt utan prisförhöjning eller minskning i komfort.

* * *

Året om råder i och omkring Hemmet en rörelse som i en bi-kupa. På gatan skramla bagagevagnar från tidigt på morgonen till sent på natten, afhemtande eller aflämnande resande damers koffertar. Is- och proviantvagnar hålla utanför och leverera varor ned i källarvåningen. Stadsbud ila till och ifrån med telegram och paketer. Brefbäraren bringar 6—8 gånger om dagen stora packor af bref och tidningar och tömmer breflådan utanför hotellets port.

I medeltal bebos Hemmet af 75 gäster — en ständigt skiftande skara — och af 30 employés och tjänare.

Restaurationen, med särskild ingång, är tillgänglig för hvilket fruntimmer som helst, utan att någon söker komma underfund med om man är protestant, katolik, israelit eller hedning. Dagligen serveras här frukost mellan kl. 7—9 för 200 damer; 500 personer in-

taga lunchen mellan 12—2 och efter slutadt dagsverke spisas här mellan $\frac{1}{2}6$ — $\frac{1}{2}8$ middag af vid pass 300 kvinnliga arbetsmyror. Innan porten öppnas på gifvet klockslag råder alltid stor trängsel vid ingången, i förstugan och i väntrummet — en hygglig, tålig svärm, ehuru mycket trött och hungrig.

Den dubbla matsalen är rikligt upplyst af gas och elektriska lampor. Stora och små bord äro placerade på mosaikgolfvet och inom ett par minuter har första bordlaget på 75 personer satt sig och serveras af ett tjog tjänsteandar i hvita förkläden och hvita, spetsprydda mössor. I köket härskar en »chef» af det manliga släktet, kommanderande en hel här af hjälpredor af alla nationaliteter, svenskor ej undantagna. Serveringen är särdeles fin och maten är mönstergill så väl till kvalitet som kvantitet.

Jag spisar där tidt och ofta och har min glädje af att betrakta spisgästerna, för det mesta glada, välklädda damer, som språka lifligt med hvarandra. De komma direkt från sitt arbete, sätta sig till bords med ytterkläderna på, spisa fort, lämna ifrån sig biljetten i kassan vid utgången och skynda så sin väg i största brådska. En hvar serveras särskildt smör och grönsaker på små dockfat af silfver. Så snart en gäst slutat sin måltid går hon sin väg för att lämna plats åt en väntande hungrig medsystemer.

Mångfaldiga äro de sysselsättningar gästerna ägna sig åt under brödförvärfvet. Där finnas lärarinnor, kontorister, aktriser, sjuksköterskor, sångerskor, kvinnliga läkare, pianister, bodbiträden, stenografer, maskinskrifverskor, telegrafister, fotografer, mönsterriterskor, bibliotekarier, modister, sömmerskor, kolportörer, modeller, journalister o. s. v., o. s. v. En och annan rik dam intager här äfven af nyfikenhet sin lunch och förvånas öfver att ej se en skynt af det ömkansvärda, hon väntat finna så starkt utprägladt.

Från restaurationen gå vi några steg till den andra porten, som utgör ingång till Hemmet. En neger öppnar vid vår ringning och visar oss till salongerna. Ser här icke fint och hemtrefligt ut? Stora spegelglasfönster skymmas af gula sidengardiner, friska drifhusblommor i vaserna, mjuka länstolar och gungstolar öfverallt, taflor på väggarna, bord fulla med tidningar och tidskrifter. Från pianot i hörnet höres en liflig marsch. Bokhyllor från golf till tak inrymma den engelska litteraturens skatter i prydliga band; en hvar står det fritt att sällskapa med Shakespeare, Dickens, Walter Scott eller Thackeray.

Omkring ett tjog damer sitta här i soffor och länstolar, men blicka knappt upp då vi inträda. Alla äro modernt klädda och fri-

serade; många äro vackra. Här ses enkor med snöhvitt hår bredvid helt unga flickor, nyss på egna vingar flugna ur boet för att pröfva lyckan på världsstadens stora lotteri. I hörnet vid det eleganta skrifbordet redogör nog den där unga tärnan för sina första NewYork-intryck. I en soffa prata i dämpad ton två sydländskor från Florida, intagande och mjuka i sina rörelser, mjuka i uttalet af det engelska språket hvarvid alla »r» omsorgsfullt äro utplockade.

De flesta damer läsa tidningar och tidskrifter. I Amerika urartar vanan att läsa under hvarje ledig stund rent af till sjuklighet. Ingen sysslar med handarbete. Till och med den i Europa uppfödda kvinnan, för hvilken handarbetet varit ett oundvikligt sällskapsbihang, smittas snart af amerikanskornas sätt att i förmaket tillbakalutade i i en gungstol lägga händerna i kors, prata eller läsa.

Hvad som är särskildt påfallande är gästernas obekymrade uppsyn och muntra samspråk, där finns intet som förråder sakförhållandet, att de flesta äro utan platser, utan bestämda utsikter, utan stadig hemvist, utan annat kapital än hufvud och händer. Hvad som från europeisk synpunkt sedt skulle gifva den åt sig själf för sin utkomst hänvisade kvinnan anledning till oro och hemlängtan, synes hos den infödda amerikanskan sällan rubba själens jämnvikt. Denna afundsvärda spänstighet, som hjälper amerikanskan igenom lifvets alla skiften, kunna vi kvinnor från det gamla hemlandet endast undantagsvis tillägna oss, emedan vi uppfostrats i trånga kretsar under stadgade förhållanden. Vi bäfva därför tillbaka för stora förändringar, vi förlora lätt jämnvikten då lyckans hjul svänger rundt. Härute däremot går pendeln på tidens ur så snabbt fram och tillbaka, ljus och skugga växla så ofta, att människan från barndomen vänjer sig vid omstörtningar, fogar sig lätt utan kraftansträngning efter nya förhållanden. Räddhåga, mjältsjuka, missmod och sentimentalitet ligga fjärran från det amerikanska skaplynnet. Hvertill skulle det tjäna att ängslas öfver kommande öden, eller att »gråta öfver spilld mjölk», så låter amerikanarens filosofi. Stupar man i dag så reser man sig i morgon och läts om intet. Bäst som det är när den som stått nederst upp på själfva toppen, »där det alltid finns rum», som Webster säger.

Till slut vill jag omtala huru man bör söka inträde i Margaret Louisa Home. Man anmäler sig i »Women's Christian Association» lokal, 15:de gatan, hvilken står i förbindelse med Hemmet. Man underkastas ett lindrigt förhör angående ens lefnadsförhållanden. Som referenser måste man lämna två adresser, helst af präst och arbetsgifvare, hvarpå Föreningen gör sig underrättad om den sökandes goda

namn och samhällsställning. Äro svaren tillfredsställande mottages man i Hemmet så vida ledigt rum finnes för tillfället. Finnes det godt om utrymme tillåtas äfven damer, som lefva af sina räntor, att mot erläggande af dubbla priset för kort tid komma i åtnjutande af det lugn och den trefnad som Hemmet erbjuder.

Cecile Gohl.

Samskolan och lärarinnornas aflöning.

I kongl. statsverkspropositionen till årets riksdag har ecklesiastikministern, i likhet med hvad i fjor var förhållandet, framlagt förslag till ombildande af en del treklassiga läroverk till *samskolor för gossar och flickor*. Statsrådet motiverar förslaget på följande sätt:

»att enligt den erfarenheten, som vunnits dels i andra länder, dels i folkskolan inom vårt eget land, icke några egentliga faror eller olägenheter kunna antagas uppstå af samundervisning utaf gossar och flickor till 14 eller 15 års ålder, åtminstone icke i kommuner med så litet omfång och så enkla förhållanden som de, till hvilka de nu afsedda läroverken äro förlagda; att det af ekonomiska skäl visat sig omöjligt att i dessa kommuner upprätthålla särskilda flickskolor med tillfredsställande organisation eller att, där sådant för tillfället förefunnes, för framtiden bibehålla dem; att utan tvifvel ett mot det erforderliga lärareantalet fullt svarande antal lärjungar skulle å ifrågasvarande orter kunna påräknas, om flickor jämte gossar mottoges till undervisning vid berörda läroverk, isynnerhet om därjämte kursen vid dessa läroverk utsträcktes till femårig; att flera kommuner, där treklassigt allmänt läroverk eller pedagogi funnes, inkommit med ansöknings angående dessa läroverks förändring till samskolor; samt att den 1885 tillsatta s. k. flickskolekomitén lifligt förordade en anordning af detta slag samt önskade se den utsträckt till ett flertal läroverk i mindre städer».

Dessa samskolor skulle vara femklassiga, och såsom deras slutmål sättes det förslag. som flickskolekomitén i sitt utlåtande af den 19 jan. 1888 uppsatt för dylika skolor.

Då regeringen i fjor framlade ett förslag, gjordes detta i Dagny till föremål för en vidlyftig granskning. På samma gång som dess företråde framför tidigare förslag erkändes, framhölls dess svaghet i ett afseende, dess »achilleshäls», som artikelförf. uttryckte sig. Denna svaghet låg i lönefrågan, i den olikhet, som enligt förslaget skulle råda i lönevillkoren för de vid samskolan anställda lärarne och lärarinnorna.

Medan för de manliga lärarne lägsta lönegraden var beräknad till 2,000 kr., högsta lönegraden till 4,000 kr., bestämdes lärarinornas lön däremot till 1,500 kr. med två ålderstillägg hvarterdera å 250 kr. efter respektive 5 och 10 års väl vitsordad tjänstgöring.

Redan om detta förslag kunde den ofvan citerade förf. förklara, att samskolorna i ej ringa mån skulle komma att existera på lärarinornas bekostnad. I det i år framlagda förslaget äro de emellertid ännu mer styfmoderligt behandlade, då lärarinne-lönerna nedprutats till 1,200 kr., med ett tillägg af 300 kr. för biträdande föreståndarinna, utan några ålderstillägg, således icke högre än den vid större enskilda flickskolor åtminstone i Stockholm och Göteborg ganska vanliga lönen för fasta lärarinnor, oaktadt tjänstgöringen i en samskola torde ställa betydligt större kraf på en lärarinna än den i en vanlig flickskola.

Anledningen till denna nedprutning är naturligtvis, att den största sparsamhet måste iakttagas, då ecklesiastikministern önskat, att de fördelar de nya samskolorna skulle bereda sina kommuner, nämligen femårig i st. f. treårig studiekurs för gossarne jämte god undervisning för flickorna, skulle erhållas mot så ringa ökade kostnader som möjligt.

Sparsamhet är en god sak, icke minst då det gäller statens medel, men hvarföre det just skall vara lärarinorna, som skola sitta emellan, upplyser icke ecklesiastikministern.

Att orättvisan kunnat blifva mindre skriande, utan att de nuvarande treklassiga läroverkens budget alltför mycket öfverskridits, framhållas i ett inlägg i frågan, som vi mottagit från en framstående manlig pedagog i landsorten, och som vi härmed delgifva våra läsare, ehuru det icke i alla punkter öfverensstämmer med Dagnys förut uttalade åsikter i frågan.

Man måste vara tacksam mot vår ecklesiastikminister, som haft de treklassiga läroverken i benägen åtanke och velat förhjälpa dem ur den mindre fördelaktiga belägenhet, hvari flertalet råkat. Det förslag han för detta ändamål framställt finna vi godt och praktiskt, för såvidt tillämpningen af den idé, hvarpå det grundar sig, samundervisningen, kan vara för våra förhållanden passande. Det är blott i ett afseende, som vi skulle önska förslaget ändradt, och det är i fråga om aflöningen. Under det att lärarne åtnjuta goda aflöningar, vill man däremot afspisa lärarinorna med skäligen svaga löneförmåner. Så föreslås det, att rektor och kollegan skulle ha samma löneförmåner som f. n., d. v. s. rektor, utom fri bostad, i högsta lönegraden 3,750 kr. och kollegan likaledes i samma lönegrad samma lön, under det att för biträdande föreståndarinnan föreslås en lön af 1,500 och för den andra lärarinnan 1,200 kronor. Då lärarinorna utföra samma arbete som läraren och utan tvifvel af lika god beskaffenhet, så må man väl

undra på den stora olikheten i aflöningen. Olikhet måste det ju finnas, efter som det är meningen, att läraren skall lefva gift på sin lön, under det att afsikten ej kan vara, att lärarinnan på sin lön skall underhålla man och familj; men skillnaden är dock allt för stor. Olikheten skall blifva en ständigt källa till missnöje. Lärarinnorna skola känna sig kränkta i sin rättskänsla, därför att staten så styf-faderligt behandlar dem, och lärarne — ja, hurudan skall deras ställning till lärarinnorna blifva? Männe ej deras rättskänsla skall uppröras af den mannamån, den orättvisa partiskhet staten visar till fördel för dem?

Lyckligtvis kan saken hjälpas och lärarinnornas rätt tillgodoses, utan att staten i nämnvärd mån betungas med ökade utgifter för de allm. läroverken.

Det säges i den kongl. propositionen, att genom indragning af en kollegatjänst 2,000 kronor årligen inbesparas, hvilket belopp bör komma de nya läroverken till godo. Men det är ju ej blott 2,000 kronor, som genom den nämnda tjänstindragningen inbesparas. Vore de treklassiga läroverkens organisation oförändrad och kollegatjänsten således bibehållen, så komme hans lön under de första femton åren att ökas med 500 kronor hvart femte år och efter 20 års tjänstgöring med 250 kronor, så att den slutliga aflöningen blefve som nämndt 3,750 kr. Det belopp, hvartill lönförhöjningen under normala förhållanden går, bör ju äfven komma läroverket till godo.

Det obilliga i lärarinnornas aflöning ligger ej i det belopp, som bestämts för de första årens tjänstgöring, utan däri, att de ej få någon löneförhöjning. Härtill kunde nu med allt fog det inbesparade löneförhöjningsbeloppet af 1,750 kr. användas. Då, om kollegatjänsten bibehållits, detta belopp successive skulle ha utgått, så kunde det ju bestämmas att det i form af lönförhöjning åt lärarinnorna komme dem till godo med samma mellantid som förut. Endast i afseende på beloppen skulle jag vilja föreslå någon ändring med en ringa uppoffring från statens sida, och den vore, att lönförhöjningsbeloppet bestämdes till 1,800 kr. i stället för 1,750 samt att hvarje förhöjning utginge med 300 kr. till hvardera lärarinnan. Föreståndarinnan skulle således få fyra lönegrader å 1) 1,500 kr., 2) 1,800 kr. 3) 2,100 med rätt till uppflyttning från lägre till högre lönegrad efter fem års väl vitsordad tjänstgöring; den andra lärarinnan likaledes fyra lönegrader å 1) 1,200, 2) 1,500, 3) 1,800 och 4) 2,100 med samma uppflyttningsrätt som biträdande föreståndarinnan.

Så långt vår insändare. Statsutskottet har i anledning af k. m:ts förslag om införande af samundervisning vid de treklassiga allm. läroverken beslutat föreslå en framställning till k. m:t om utredning rörande indragning af dylika läroverk och pedagogier med undantag af dem, som anses böra till femklassiga förändras, samt rörande inrättandet i de indragna läroverkens ställe af folkskolor, ordnade enligt vissa angifna grunder.

M. C.

Engelska och irländska spetsar för Chicagoutställningen.

Bref från London, mars 1893.

Den engelska och irländska spetsindustrien har gamla anor, stod redan högt i drottning Elisabeths tid, men florerade i synnerhet i 16:de och 17:de århundradena. Under vårt århundrade har denna ädla konst legat nere till stor del, men på sista tiotalet återupplifvats till en högst anmärkningsvärd grad.

Med Duchess of Abercorn som president, bildades för ett par år sedan en komité af högtstående damer, med ändamål att verka för den inhemska spetsindustriens värdiga representerande vid »the World's Fair» i Chicago, och det är det lysande resultatet af denna komités verksamhet, som i dagarne varit utställt i »the Duke and Duchess of Abercorn's» ståtliga londonresidens, Hampden House, nära Hyde Park. Utställningen öppnades af Princess Mary of Teck och har varit öppen tre eftermiddagar från kl. 3 till 7. Entrén skall användas till understöd åt fattiga spetsarbeterskor och för undervisning i spetskonsten.

Vi välja den andra dagen och infinna oss vid 4-tiden vid Hampden House. Utefter gatan äro långa dubbla linier af eleganta ekipager, hvilka visa att detta är ett af de tillfällen att se och ses, som den fina världen ej försummar. Vi inträda i den stora »entrance hall.» En väldig brasa flammnar i den öppna spiseln, där framför stå ett divansbord och hvilstolar, turkiska mattor betäcka golvet och taflor väggarna. Öfverallt stå pudrade eller opudrade betjänter.

Vi erlægga afgiften af 1 shilling och köpa en katalog, passera en inre »hall» med trappuppgången till de öfre våningarna, och komma så in i en antichamber med glasskåp och glaslådor, fulla af utmärkt vackra prof på hufvudsakligast knypplade spetsar. Det är i Buckinghamshire, Devonshire, Bedfordshire och Northamptonshire, som spetsknypplingen står högst. Från det förstnämnda landskapet är den knypplerska, som sitter här för att förevisa sin konst. Hennes dyna är ej alls lik dem som begagnas i Sverige, utan en stor rullformig kudde. Hon arbetar på spetsar till en hel solfjäder och har ej mindre än 500 knyppelpinnar, som hon kastar med skickliga fingrar, ej störd af de många kringstående frågor.

Vid dörren till den stora matsalen härinnanför står värdinnan, vänligt skakande hand med alla inträdande. Hon är ett ståtligt fruntimmer på omkring 40 år. »His lordship» går omkring och förevisar utställningen, som det tyckes med mycket intresse. En ung dotter på 17 à 18 år är en af de förevisande damerna, och en annan dotter, en liten 10-årig Lady Hamilton (familjens namn är Hamilton) är vid sin mammas sida, för att då och då sändas ett ärende. Detta rum innehåller en storartad och i sanning förvånande vacker spetsutställning. Utom de för Chicago afsedda föremålen, finnas här flera privata historiska spetssamlingar, äfvensom andra bidrag. Här äro spetsar för klädningar, för solfjädrar, för näsdukar, slöjor, schalar, halsdukar, för alla tänkbara ändamål, hvartill dessa eleganta fabrikat kunna lämpa sig. Här finnas de öfverdådigaste irländska »pointer» ända till 45 pund (omkring 800 kronor) pr fot, med 4 fots bredd; detta är naturligtvis »points à l'aiguille», och sådana *äkta* irländska spetsar äro mycket väl representerade, jämte många slag af guipurer och dessas virkade imitationer, samt äfven »appliqué», »tambour» m. m. från Irland. Prisen variera i öfrigt mellan ett halft till 20 à 30 pund pr engelsk yard (= 3 fot.) Från Buckinghamshire ha vi »Old Bucks» i mecheln- och brysselstil i förträffliga moderna reproduktioner; från Devonshire den elegantaste »honiton»; från Bedford och Northamptonshire synnerligen vackra »torchon», malteser- och spanska spetsar, det senare slaget infördt af Katarina af Arragonien, som själf undervisade däri.

Bland enskilda spetssamlingar märka vi främst Mrs Hailstone's, som utställer en synnerligen intressant mönsterbok af engelska spetsar med dato 1640, mönsterdukar — äfven från medlet af 1600-talet — utmärkt vackra stycken af gammalengelsk »reticella» o. s. v., allt visande, att detta lands spetskonst, då liksom för närvarande, på intet sätt stod efter andra länders. I en annan samling, Miss Harthorne's, är en ofantlig mönsterbok med de i Nottinghamshire under de sista 150 åren använda knyppelmönstren. Vi se här hur i England liksom i Sverige, knyppelskorna gifva sina mönster namn, såsom: »The Sheep's Heart», »The Spectacles», »Little Plum Cake», »Little Bud» o. s. v. I samma samling finnas gamla knyppelpinnar, utskurna samt ornerade med pärlor, mynt, m. m. Några af dessa äro s. k. »engagement bobbins», en gång gåfvor af lyckliga fästmän, med inskriptioner, såsom: »God alone can make us one», »Remember me» o. s. v., lifligt påminnande om forna tiders fästmanspresenter bland de svenska bönderna.

All heder åt de damer, som under årtal verkat för spetsindustriens höjande och senast den komité, som här framvisar det storartade resultatet af ett energiskt arbete. Alldenstund modet allt mer ropar på »äkta spetsar», kan man hoppas på god afsättning bland Amerikas fashionabla damer, och att en ny dag skall uppgå för de fattiga men konstskickliga spetsarbeterskorna i England och Irland.

Anna Fleetwood-Derby.

Svenska kvinnans deltagande i världsutställningen i Chicago.

Den svenska damkomitén har som sitt ombud vid världsutställningen och som delegerad vid den stora internationella kvinnokongressen i maj utsett *friherrinnan Thorborg Rappe*, damkomiténs vice-ordförande, ett val hvaråt komitén är på det högsta att lyckönska, emedan den svenska kvinnan näppeligen kunnat finna en mer framstående och i allo lämplig representant.

För att kunna öfvervaka ordnandet af de svenska kvinnornas utställning så väl i Woman's Building som i svenska paviljongen och för att vara närvarande vid världsutställningens öppnande den 1 maj, har frih. Rappe redan anträdt resan till Amerika, medtagande fullmakter från flere af våra svenska kvinnoföreningar, jämte varma anbefallningsskrifvelser från H. M. Drottningen, från damkomiténs ordf. m. fl.

Fröken Hulda Lundin, den enda kvinna, som blifvit delaktig af statens reseanslag, har äfven utsedts såsom ombud för de svenska kvinnorna vid den stundande internationella kvinnokongressen i Chicago.

* * *

Sedan utställningsföremålen i februari månad blifvit afsända till sin bestämmelseort, har damkomitén varit i flitig verksamhet för att ordna de statistiska rapporter, som till densamma från de många komitéerna influtit. Dessa rapporter, som föreligga dels i form af redogörelser, dels i noggranna tabellariska uppgifter, äro nu under tryckning, sedan de först öfverflyttats till engelska, och torde med det snaraste öfversändas till Amerika.

Meddelanden från Fredrika-Bremer-Förbundet.

Stipendiefonderna.

Till förmån för *Vermlands-afdelningen af Allmänna Stipendiefonden* har en soiré ägt rum i Filipstad, anordnad genom ortens lokal-komité. Inkomsten däraf, *fyra hundra sextio kronor* (460), har genom fru Elisabeth Kallstenius öfverlämnats till stipendiefondernas styrelse.

Norrbottnens-afdelningen har för samma goda ändamål anordnat en soiré i Piteå, hvars behållning *ett hundra tjugofem kronor* (125) genom lokalkomiténs ordförande i Piteå, fru Charlotte Orstadius, tillställts styrelsen.

Stipendium. Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse har tilldelat fröken Helga Kassman ett af onämnd person till Förbundet öfverlämnadt stipendium å 150 kronor för elev vid Björnsnäs hushållsskola.

Å *Förbundets afdelning för till fältskärer utbildade sjuksköterskor* hafva nyligen de två första sköterskorna, Hilda Hedberg och Carin Molin, inskrifvits. Båda hade, efter förut genomgången sjukvårdskurs, studerat i Upsala under Förbundets föreståndarinna för denna afdelning, fröken Ameline Sterky, samt under förliden månad tagit sin fältskärsexamen med goda betyg.

Båda dessa sköterskor komma att ägna sig åt sjukvård på landsbygden.

Fredrika-Bremer-Förbundets sjuk-kassa har af två personer, som önska vara onämnda, mottagit såsom gåfva *300 kronor*.

Fredrika-Bremer-Förbundets dräktreformförenings årsmöte ägde rum den 10 dennes i Förbundets lokal under ordförandeskap af fru G. Linder.

Af årsberättelsen framgår, att föreningens modeller varit utställda i Helsingborg, Karlstad, Landskrona, Vexjö, Kristinehamn och Upsala samt på Chicagoutställningen på Börsen i november förlidet år. Full ansvarsfrihet beviljades styrelsen. Till styrelsemedlemmar för nästa år valdes fruarna Bendixson, Boklund, Bolin, Gyllander, Palme och Scholander och till suppleanter fruarna Cederschiöld och Humble samt fröknarna Bergman och Palmqvist. Den af Fredrika-Bremer-Förbundet valda tredjedelen af styrelsen består af fruarna Berg, Jolin, Linder samt fröknarna Gyldén och Lindhagen. Till revisorer valdes fru

B. Sahlin och fröken A. Kruse och till revisorssuppleanter fru Arvidson och fröken B. Hirsch.

En modell till turistdräkt i loden-tyg förevisades och diskuteras. Föreningens samtliga modeller exponeras hos fröken J. Ohlsson, Blasieholmstorg 14.

Hvarjehanda i kvinnofrågan.

Sverige. Femte allmänna flickskolemötet kommer att hållas i Lund den 12, 13 och 14 instundande juni månad. Inbjudning därtill har utfärdats af centralkomitén för beredande af mötet, hvilken består af följande personer: rektorerna L. M. Wærn, S. Almquist, och Eugène Schwartz, fröken Lilly Engström och professor Seved Ribbing.

„Om hushållslära och skolkök“ var ämnet för en diskussion, som anordnats af »Stockholms folkskollärareförening» på dess sammankomst den 18 sistlidne mars. Därvid höll lärarinnan vid Klara folkskola, fru Sofie Nilsson, ett intressant föredrag, hvori påvisades vikten och betydelsen för den unga flickan af arbetsklassen att folkskolebildningen gick i en mer praktisk riktning, t. ex. att undervisning i hushållslära meddelades och att tillfälle samtidigt bereddades lärjungen att få praktisk öfning däri i ett med skolan förenadt »skolkök».

En reform i detta afseende har redan genomförts genom att i flera af hufvudstadens folkskolor på försök inrätta dylika skolkök. De äro, med undantag af ett, det i Maria, som grundades och i början underhölls af fru Anna Retzius, upplåtna af de respektive församlingarna för bespisning af fattiga barn från folkskolan, och sedan har öfverstyrelsen för Stockholms folkskolor tillåtit, att flickorna i de högre afdelningarna inom skolan få deltaga i den enkla matlagning, som där kan förekomma.

Det första af dessa kök, det i Nikolai församling, började sin verksamhet i oktober 1889. I början af 1890 öppnades det andra skolköket, i Östermalm, och i november samma år skolköket i Maria. I detta senare kök undervisas flickor, men samtidigt utbildas där lärarinnor i matlagning, och maten utdelas ej åt fattiga barn, utan säljes till personer, som där vilja intaga eller hämta sin måltid.

I början af 1891 öppnades ett fjerde skolkök, det i Klara.

Statsunderstöd till undervisning i kvinlig slöjd. Med anledning af herr E Hammarlunds motion i detta ämne, har statsutskottet tillstyrkt en skrivelse till k. m:t angående beredande af statsunderstöd till undervisning i kvinlig slöjd vid folkskolorna.

Hustruns förvaltningsrätt. Grefve H. E. G. Hamiltons motion om ändring af 9 kap. 1 § giftemålsbalken har af lagutskottet afstyrkts. Motionen begärde, att öfver ägendom, som hustrun infört i boet eller som under äktenskapet tillfallit henne genom gåfva eller testamente, med vilkor att den skall enskildt tillhöra henne, så ock öfver afkomsten af sådan ägendom skall hustrun råda, såvida icke, hvad angår ägendom, som är gifven genom gåfvor eller testamente, annorlunda blifvit om förvaltningen beslutet.

Kvinnans deltagande i trädgårdsodlingen hade »Gartnersällskapet» på sitt ordinarie månadssammanträde den 9 dennes tagit till diskussionsämne. Detsamma inleddes af hr R. Abelin från Norrviken, som framhöll, att kvinnan vore till stor nytta i trädgårdsodlingen, icke som konkurrent till de stora trädgårdsmästarna, utan mera på den egna torfvan och i hemmet. Hr O. Tamm instämde i det sakrika anförandet, hvilket dock hade åtskilliga motståndare bland våra mera framstående målsmän på trädgårdsodlingens område. Den förda diskussionen fick utgöra svaret.

* * *

Danmark. Kvindelig Læseforening i Köpenhamn, stiftad efter ungefärligen samma plan som »Läsesalongen» i Stockholm, ehuru föreningens bibliotek och samlingsrum ej som hos oss äro afsedda för den stora allmänheten, utan för ett slutet sällskap af endast kvinnliga medlemmar, har i år ägt bestånd i 21 år. Att denna förening, som afser att gifva det kvinnliga släktet tillfälle att genom tillgång till god lektyr och åhörande af föredrag förkofra sig i bildning och bokligt vetande, har att glädja sig åt en ovanlig anslutning framgår af årets berättelse, hvaraf man erfar, att medlemmarnes antal f. n. uppgå till inemot ett tusental, att dess boksamling, som årligen ökas, nu utgöres af öfver 13,000 band, att besöken på läsesalen äro i stigande o. s. v. Sju föredrag hafva under förlidet år hållits inom föreningen.

Sin första kvinnliga fil. doktor har Danmark nyligen erhållit, då fröken Anna Hude vid Köpenhamns universitet offentligen försvarade sin afhandling om »Danehoffet og dets stilling i Danmarks statsforfatning». Disputationen, hvilken bevistades af så många åhörare salen kunde rymma, var för fröken Hude en verklig triumf, säga de danska tidningarna i sina vidlyftiga referat öfver tilldragelsen. Såsom opponenter fungerade bl. andra professorerna Höfding, Steenstrup, Holm och Erslev, hvilka efter disputationen komplimenterade fröken Hude för hennes synnerligen utmärkta studier, hvilka kunde uppställas som mönster för samtliga studerande, manliga som kvinnliga.

Fröken Hude aflade 1882 vid 24 års ålder studentexamen. Två månader senare tog hon »filosofikum» och år 1887 bestod hon med stor heder »skoleembedsexamen» med historia som hufvudämne. Hon ägnade sig dock ej åt lärarinnekallet, utan ingick i riksarkivet, där hon ännu är anställd. Fröken Hude har för ett par år sedan erhållit universitetets guldmedalj för en afhandling om »Lensvæsenet».

Tyskland. Ett "*Mädchengymnasium*", det första i Tyskland, kommer att inom kort öppnas i Karlsruhe (icke i Weimer som ursprungligen var beslutadt) efter samma läroplan, som följes vid de tyska gymnasierna för gossar, och med syfte att bereda kvinnor till de examina, som berättiga till inträde vid universiteten. I Berlin och Danzig äga dock ett par privata s. k. »Realkurser» rätt att bereda kvinnliga lärjungar till inträde vid de schweitziska universiteten.

Trenne kvinnliga läkare, hvilka sedan en lång följd af år utöfvat en vidsträckt och välsignelsebringande verksamhet i den preussiska hufvudstaden, äro fröknarna Tiburtius, Lehmus och Bluhm. Sedan 1878 har af dessa damer läkarevård utan ersättning lämnats åt 17,000 patienter, som vårdats hufvudsakligen på den af dem upprättade s. k. »Poliklinik für Frauen und Kinder», Schönhauserstrasse 23 i Berlin.

England. *Women's Emancipation Union* heter en kvinnlig framstegsförening som nyligen, efter hvad en korrespondent till Aftonbladet meddelar, hållit föredrag och diskussionsmöte i Westminster Townhall i London öfver »kvinnornas sociala och ekonomiska ställning i England», därvid anslutande sig till de uttalanden, som blifvit gjorda på kvinnomötet i Clifton invid Bristol — »the Conference of Women workers» — i november förlidet år. Hvad som framför allt på diskussionsmötet i London framhölls var, att de kvinnliga arbeterskornas brist på solidaritetskänsla gent emot sina konkurrenter uti arbetsmarknaden var en af de kraftigaste orsakerna till, att kvinnoarbetet var så ytterst illa betaldt. Vidare betonades nödvändigheten af, att bildade kvinnor sökte sprida upplysning bland sina mindre väl lottade systrar, ty en förbättring af kvinnornas ekonomiska ställning var omöjlig utan ekonomisk och politisk bildning och uppfostran.

Amerika. *Kongresserna vid världsutställningen i Chicago.* I samband med världsexpositionen komma, efter hvad oss tillsända program och formulär utvisa, en serie kongresser att hållas, omfattande alla grenar af mänskligt kulturarbete. De komitéer, som skola förbereda hvar särskildt kongress, arbeta på tvenne sektioner, en manlig och en kvinnlig. Den kvinnliga sektionen tillkommer det att tillförsäkra de olika kongresserna kvinnliga deltagares medverkan. — Den 15—22 maj kommer en allmän internationel kvinnokongress att hållas, där alla områden af kvinnlig verksamhet och kvinnliga intressen skola behandlas och till hvilken »representative women of all countries» erhållit inbjudning. Kallelser till denna kongress ha äfven ingått till framstående svenska kvinnor på skilda områden. — Men äfven med de andra kongresserna, exempelvis dem som behandla frågor rörande uppfostran, skolväsende, litteratur, nykterhet, sociala och ekonomiska reformer o. s. v. torde kvinnans intressen vara lika nära förbundna som mannens, hvidan man kan vänta, att dessa kongresser skola röna en motsvarande anslutning af framstående deltagarinnor från så väl gamla som nya världen.

PAUL VOSS,

Specialaffär för Sybehör,

43 Drottninggatan 43

(hörnhuset af Klarabergsgatan).

Billiga och bestämda priser.

Winborgs LACTOSERIN-CACAO

Välsmakande, kraftigt närande, hälsosam!

Förordad af professorerna Olof Hammarsten, C. E. Bergstrand, med.
dr Ch. Em. Hagdahl m. fl.

Hälsovännen, tidskrift för allmän och enskild hälsovård, yttrar i
sitt nummer för den 1 februari följande:

»Särdeles närande och värderikt såsom ett koncentreradt
och smakligt näringsmedel är äfven den i
handeln hos oss införda lactoserincacao.»

Pris pr burk om

1/2 kilo kr. 2,50; 1/4 kilo kr. 1,30; 1/8 kilo kr. 0,70.
Erhålles hos hrr specerihandlare samt i parti hos

Th. Winborg & Co. Stockholm.
Kongl. Hofleverantör.

Nya Hushållsskolan

(för bildade flickor). Grundad 1881.

Föreståndarinna: Fröken H. Cronius.

Nya Hushållsskolans Matsalar
Vestra Trädgårdsgatan 19.

OBS! Särskild matsal för fruntimmer.

Ett ungt fruntimmer,

lärarinna i Richard Anderssons musikskola, önskar under
sommaren få vistas hos en familj på landet, mot att få
undervisa i pianospelning. Närmare underrättelser med-
delas benäget hos hr Richard Andersson, Brunnsgatan 28,
2 tr., Stockholm.

Kvinliga gymnaster

anmälda för sommarplatser

å Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå, 54 Drottninggatan, Stockholm.

Wimans Spisar

för ved och torf.

Vedslöseri omöjligt. Ugnarne icke belagda med någon lera, steka och grädda utomordentligt jemnt, väl och fort. Inga »brännplåtar» att förnya. De yppersta intyg från hela landet. Kunnas ses i verksamhet och provas å

Ingenjör E. A. WIMANS Utställning och Försäljning,
17 Fredsgatan 17, Stockholm.

Kronor 25,000, 15,000, 10,000, 5,000, med flera större belopp
kunna vinnas genom köp af

Teater-Premie-Obligationer

på Vexelkontoren: 36 Skeppsbron och 12 Bazaren å Norrbro, Stockholm.

Säljas kontant till för dagen gällande pris. Obligationer säljas äfven på *månadliga afbetalningar* på följande villkor: En Obligation erhålles mot 13 inbetalningar af 2. 60 i månaden, *Ted* Obligationer mot 15 inbetalningar af 5 kronor i månaden, *Fem* Obligationer mot 16 inbetalningar af 10 kronor i månaden, o. s. v.

Obligation, som är köpt på afbetalning hos mig, deltagar äfven i de uuder afbetalningstiden infallande dragningarna.

 Enligt officiellt intyg förvaras samtliga af mig på afbetalning försälda obligationer i mina kassaskåp, hvarom en hvar eger att när som helst förvissa sig.

Obs.! För Obligation, som under April månad köpes på afbetalning, fordras att minst två inbetalningar på en gång verkställas.

Tvåne utlottningar årligen. Nästa dragning 1 Maj detta år.

Hvarje Obligation skall *ovillkorligen* utfalla med vinst från kr. 30 till kr. 25,000. Fullständig beskrifning sändes mot 10 öres porto.

Vexelkontoren: 36 Skeppsbron och 12 Bazaren å Norrbro, Stockholm.
Postadress numera endast STOCKHOLMS VEXEL KONTOR.

Albert Schmidts Handskaffär

Stockholm, Arsenalsgatan 8.

Svenska, Engelska, Franska och Tyska promenadhandskar, såväl fodrade som ofodrade. Balhandskar.

Allm. tel. 71 39. Order från landsorten utföras mot efterkraf.

Möbeltyg, Mattor, Portièrer, Gardiner

hos F. UHNÉR & C:o,

Stockholm, Fredsgatan 22.

 Alla färger oskadliga. Profver utlemnas äfven till landsorten.

OBS.! Billigaste priser!

Läderplastik.

Alla slags verktyg för läderplastik säljas billigast hos

PER FROM, Stockholm,

54 Mästersamuelsgatan 54.

OBS.! Saxar, knifvar och skridskor slipas.

Hygieniska Skodon tillverkas för Herrar, Damer och Barn.

OBS.! Prisbelönta af Dräkt-Reformföreningen.

Skodon tillverkas äfven efter modern fason.

 Allt arbete utföres noggrant och af bästa materiel. Reparationer verkställas väl och på bestämd utlofvad tid.

P. GUST. PETTERSSON,

52 Drottninggatan 52.

Sparsamma Fruar! Ull och Stäckylle emottages till spånad af all slags garn, väfnad af tyger för såväl hand som maskin, Schalar, Filtar, Plaids, Doffel, Kläden till herrkostymer m. m.

OBS! Gardiner i fornnordiska färger och mönster väfvas af såväl rent ullgarn som trasgarn. Mattor väfvas. All slags färgning och kemisk tvätt, beredning och prässning verkställes. Profver och prisuppgifter på begäran. Gods afhämtas afgiftsfritt från hemmen, ångbåt och järnvägsstation.

Goda varor! Billigaste priser! Reel behandling!
HILDUR ANDERSSON,
Rikstel. 163. Allm. Telefon 76 53. 12 Hötorget 12, ingång från Örtorgsgatan. Stockholm

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna vården af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrödda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är **Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning**

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af Stockholms Enskilda Bank åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att inteckningarne blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter Stockholms Enskilda Bank därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Barnängens Patenterade Mjölktvål.

(Patent nr 2290.)

Redan i äldsta tider var mjölken uppskattad som ett framstående toaletmedel till hudens förskönande, och nutida mejerskors fina hy och vackra händer utgöra talande bevis på medlets förträfflighet.

Barnängens Mjölktvål är efter en patenterad metod direkt framställd från naturlig mjölk, hvadan densamma ovillkorligen gör hyn och huden vit, vacker och smidig, hvarom en och hvar och en kan öfvertyga sig genom någon tids daglig användning.

Obs. I följd af patentet kan ingen mer än vi framställa denna tvål.

Obs. Etiketterna (med björnstämpeln och Barnängens namn) äro inregistrerade.

Barnängens Tekniska Fabrik, H. Maj:t Konungens Hofleverantör, Stockholm.

Bröderna Påhlmans

Skrif- & Handels-Institut.

Stockholm. 23 Klarabergsgatan 23. Telefon 108 04.

Undervisning i alla merkantila ämnen, språk och stenografi. Kursen ett-årig. Terminskurser, månadskurser i enskilda ämnen lemnas. Lärare specialister i hvarje ämne. Språk införingar. Inträde kan ske när som helst, önskligast dock vid terminens början den 15 Aug. och 15 Jan.

OBS! De elever, som hos oss genomgå års- eller terminskurser, ega rättighet att inhemta så många slags bokförling som medhinnas.

OBS! Skriflinstitutet fortgår oförändradt. Undervisning i alla stilsorter. Kursen räcker tills önskad resultat vunnits. Skrifkramp behandlas. Begär prospekt. Billiga afgifter!

Aftonkurs kl. 8—10 e. m. Söndagslektioner. Anmälningar och upplysningar hvanje dag.

STOCKHOLM, AFTONBLADETS TRYCKERI 1893.